

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Strategický plán cirkulární ekonomiky města Tábora

Strategic Plan of Circular Economics in the city of Tábor

STUDIJNÍ PROGRAM

Projektové řízení inovací

VEDOUCÍ PRÁCE

Ing. Arch. Ing. Petr Štěpánek, Ph.D

BC. EVA

UHROVÁ

2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení: **Uhrová** Jméno: **Eva** Osobní číslo: **460793**
Fakulta/ústav: **Masarykův ústav vyšších studií**
Zadávající katedra/ústav: **Institut veřejné správy a regionálních studií**
Studijní program: **Projektové řízení inovací**

II. ÚDAJE K DIPLOMOVÉ PRÁCI

Název diplomové práce:

Strategický plán cirkulární ekonomiky města Tábora

Název diplomové práce anglicky:

Strategic Plan of Circular Economics in the City of Tábor

Pokyny pro vypracování:

Cíl: vytvořit návrh strategického plánu cirkulární ekonomiky pro město Tábor

Přínos: konkrétní návrhy opatření pro zlepšení odpadového hospodářství ve městě Tábor uplatnitelné ve strategickém plánu města.

Osnova: 1. Oborové vymezení řešení problematiky a společensko-ekonomický kontext 2. Cirkulární ekonomika a Smart Cities 3. Strategické plánování. 4. Příklady dobré praxe v ČR a ve světě 4. Analýza prostředí (Tábor). 5. Návrhová část - opatření uplatnitelná ve strategickém plánu.

Seznam doporučené literatury:

KIRCHHERR, Julian a kol.: Conceptualizing the circular economy, 2017

MENSAH-DARKWA, Kwadwo a kol.: Supercapacitor Energy Storage Device Using Biowastes, 2019

RAWORTH, Kate: Doughnut economics, 2018

INCIEN – Institut cirkulární ekonomiky, koncepční dokumenty MMR a MŽP, SP, mj. SP hl. m. Prahy (IPR)

Jméno a pracoviště vedoucí(ho) diplomové práce:

Ing. arch. Ing. Petr Štěpánek, Ph.D. ústav logistiky a managementu dopravy FD

Jméno a pracoviště druhé(ho) vedoucí(ho) nebo konzultanta(ky) diplomové práce:

Datum zadání diplomové práce: **25.01.2021**

Termín odevzdání diplomové práce: **19.08.2022**

Platnost zadání diplomové práce: **19.09.2022**

Ing. arch. Ing. Petr Štěpánek, Ph.D.
podpis vedoucí(ho) práce

doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D.
podpis vedoucí(ho) ústavu/katedry

prof. PhDr. Vladimíra Dvořáková, CSc.
podpis děkana(ky)

III. PŘEVZETÍ ZADÁNÍ

Diplomantka bere na vědomí, že je povinna vypracovat diplomovou práci samostatně, bez cizí pomoci, s výjimkou poskytnutých konzultací. Seznam použité literatury, jiných pramenů a jmen konzultantů je třeba uvést v diplomové práci.

_____
Datum převzetí zadání

_____
Podpis studentky

UHROVÁ, Eva. *Strategický plán cirkulární ekonomiky města Tábora*. Praha: ČVUT 2022. Diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií.

**MASARYKŮV ÚSTAV
VYŠŠÍCH STUDIÍ
ČVUT V PRAZE**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že jsem všechny použité zdroje správně a úplně citovala a uvádím je v příloženém seznamu použité literatury.

Nemám závažný důvod proti zpřístupňování této závěrečné práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V Praze dne: 18. 08. 2022

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Ing. Arch. Ing. Petru Štěpánkovi za projevenou ochotu a odborné rady potřebné pro zpracování této diplomové práce. Poděkování patří také rodičům a příteli, jejichž podpory si velmi vážím.

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá koncepty cirkulární ekonomiky a udržitelnosti a zasazuje ji do aktuálních strategických rámců. Dále definuje problematiku odpadů včetně její platné legislativy a dalších současných dokumentů. Zmíněná témata se v obecné rovině týkají zejména udržitelného růstu, což je v posledních letech ve společnosti stále více diskutované téma. Práce uvádí také vybrané myšlenkové směry a teorie týkající se daných oblastí. Zpracovává také veřejně dostupná data Českého statistického úřadu a Eurostatu a ilustruje tak stav odpadového hospodářství v České republice v porovnání se zeměmi Evropské Unie.

Cílem práce je vytvořit strategický plán cirkulární ekonomiky v oblasti problematiky odpadů pro město Tábor a zasadit tento koncept do existujícího strategického plánu města. Vytvořený plán přitom vychází především z analýzy aktuálně platného strategického plánu města, zhodnocení současného systému odpadového hospodářství a opírá se o příklady dobré praxe.

Klíčová slova

Cirkulární ekonomika, strategický plán, udržitelnost, smart cities, odpadové hospodářství

Abstract

This diploma thesis deals with concepts of circular economy and sustainability and places them into current strategic frameworks. It also defines the issue of waste, including its applicable legislation and other current documents. In general, the mentioned topics mainly concern sustainable growth, which has been an increasingly discussed topic across the society in recent years. The paper also presents selected lines of thought and theories related to the areas given. It also processes publicly available data from the Czech Statistical Office and Eurostat and thus illustrates the state of waste management in the Czech Republic in comparison with the countries of the European Union.

The aim of the thesis is to determine proposals for the strategic plan of the circular economy in the area of the issue of waste of the city of Tábor and to insert this concept into the existing strategic plan of the city. The created plan is primarily based on an analysis of the currently valid strategic plan of the city, an evaluation of the current waste management system and on examples of good practice.

Key words

Circular economy, strategic plan, sustainability, smart cities, waste management

Obsah

ÚVOD.....	5
1 TÉMA CIRKULÁRNÍ EKONOMIKY	7
1.1 LINEÁRNÍ EKONOMIKA	7
1.2 CIRKULÁRNÍ EKONOMIKA	7
1.2.1 <i>Cirkulární ekonomika ve městech</i>	9
1.3 STRATEGICKÝ RÁMEC CIRKULÁRNÍ EKONOMIKY	10
1.4 MYŠLENKOVÉ SMĚRY	12
1.4.1 <i>Doughnut economics</i>	12
1.4.2 <i>Cradle to cradle</i>	12
1.4.3 <i>Zero waste</i>	12
1.4.4 <i>Circles of sustainability</i>	13
2 UDRŽITELNOST A UDRŽITELNÝ ROZVOJ	14
2.1 HISTORIE	14
2.1.1 <i>Meze růstu</i>	14
2.1.2 <i>Our Common Future</i>	15
2.1.3 <i>Charta Země</i>	16
2.2 SOUČASNÉ DEFINICE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE	16
2.3 PILÍŘE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE	17
2.4 SOUSTAVA INDIKÁTORŮ UDRŽITELNÉHO ROZVOJE	17
2.5 STRATEGICKÝ RÁMEC UDRŽITELNÉHO ROZVOJE	18
3 PROBLEMATIKA ODPADŮ	20
3.1 KATEGORIZACE ODPADU	20
3.2 PRODUKCE ODPADU.....	23
3.3 NAKLÁDÁNÍ S ODPADEM.....	25
3.3.1 <i>Způsoby nakládání s odpadem v ČR</i>	26
3.3.2 <i>Nakládání s odpadem v ČR a v EU</i>	28
3.4 LEGISLATIVNÍ RÁMEC.....	32
3.4.1 <i>Evropská Unie</i>	32
3.4.2 <i>Česká republika</i>	34
4 SMART CITIES.....	36
4.1 DEFINICE	36
4.2 MOTIVACE PRO VZNIK	38
4.3 IoT.....	38
5 PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE	40
6 METODOLOGIE	42
6.1 STRATEGICKÉ PLÁNOVÁNÍ MĚST A OBCÍ.....	42

6.1.1	<i>Tvorba strategického plánu</i>	44
STRATEGICKÝ PLÁN CIRKULÁRNÍ EKONOMIKY		49
7	ANALYTICKÁ ČÁST	50
7.1	ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU	50
7.1.1	<i>Základní informace</i>	50
7.1.2	<i>Odpadové hospodářství</i>	50
7.2	NADŘAZENÝ STRATEGICKÝ RÁMEC.....	55
7.3	ANALÝZA SWOT.....	57
8	NÁVRHOVÁ ČÁST	58
8.1	VIZE.....	58
8.2	CÍLE	58
8.3	NÁVRHY KARET OPATŘENÍ	59
8.3.1	<i>Edukační program</i>	59
8.3.2	<i>Evidence poskytnutých biopopelnic a kompostérů</i>	61
8.3.3	<i>Komunitní kompostéry</i>	63
8.3.4	<i>Aplikace</i>	65
8.3.5	<i>Chytrý management odpadu</i>	67
9	ZÁVĚR	69

Úvod

Výběr tématu této práce vychází ze spatřování velkého rozvojového potenciálu města Tábor a také z blízkého vztahu autorky k problematice životního prostředí. Aktuálnost tématu je v tomto případě neoddiskutovatelná. Pojem cirkulární ekonomiky několik posledních let zaznívá ve všech úrovních strategických a legislativních dokumentů a odborníci se shodují, že zavedení určité formy cirkulární ekonomiky je nezbytné pro přežití obyvatel planety v blízké budoucnosti. V této souvislosti se totiž mluví o vyčerpatelnosti zdrojů, která se dá vyjádřit v počtu planet Zemí, které bychom z hlediska zdrojů potřebovali pro přežití se současnou mírou jejich využití. Toto číslo dávno přesáhlo 1,5 planety a podle odhadů dosáhne do roku 2030 hodnoty 2. Nejdiskutovanější cestou k zastavení nebo alespoň částečnému zpomalení tohoto trendu je právě cirkulární ekonomika, jejíž hlavní myšlenkou je využívání odpadů jako zdrojů. Lidstvo by si mělo tuto fakta neustále připomínat a společně čelit výzvám, které je v dnešním světě potřeba řešit.

Účelem teoretické části je provést rešerši dostupné literatury týkající se tématu cirkulární ekonomiky a udržitelnosti a zasadit tyto pojmy do strategických rámců na evropské i národní úrovni. Dále je potřeba zhodnotit platnou legislativu ošetřující danou problematiku. V neposlední řadě je vhodné definovat koncept smart cities jako určitý způsob aplikace principů cirkulární ekonomiky a udržitelnosti do prostředí měst a obcí. V závěru teoretické části pak bude uvedeno několik příkladů dobré praxe, které propojují koncept chytrých měst a moderních technologií a poslouží jako inspirace pro vytváření opatření v praktické části. V neposlední řadě bude potřeba definovat teorii strategie a tvorby strategických plánů na úrovni obcí a měst.

Cílem práce je vytvořit návrh rozšíření současného strategického plánu o strategický plán cirkulární ekonomiky a navrhnout konkrétní opatření v souladu se stanovenou vizí a cíli. Daná opatření by měla být v souladu s existujícím strategickým plánem města Tábor a rozšiřovat jeho část, která se týká životního prostředí. V první řadě bude potřeba provést analýzu současného systému nakládání s odpady a provést analýzu SWOT. Navázat by se poté mělo definicí vize a jednotlivých strategických cílů, z čehož budou vycházet následně zvolené návrhy konkrétních opatření.

TEORETICKÁ ČÁST

1 TÉMA CIRKULÁRNÍ EKONOMIKY

Na začátek je potřeba uvést problematiku cirkulární ekonomiky, stanovit rozdíly mezi lineárním a cirkulárním modelem a zmínit důvody, proč se by se moderní společnost měla uchýlovat ke druhému ze zmíněných modelů. Dále jsou v úvodní kapitole vyjmenována témata, jimiž se cirkulární ekonomika zabývá a která z nich jsou diskutována na úrovni obcí a měst. Tato témata budou později v práci rozebírána podrobněji a bude uvažována jejich aplikace do strategického plánu města Tábora.

1.1 Lineární ekonomika

V minulosti se společnosti v reakci na průmyslové revoluce rychle adaptovaly na jednoduchý model „take-make-dispose“, který je možné volně přeložit jako „vzít-vyrobít-zlikvidovat“. Tento model byl vysoce profitabilní a byl prostředkem ke generování dosud nevídaného zisku. Přesto se však s postupným vyčerpáváním zdrojů a obrovským nárůstem odpadu začal stávat neudržitelným. (Bhalla, 2020)

Přestože někteří klasičtí ekonomové upozorňovali na problematiku rychle rostoucí populace a omezenosti přírodních zdrojů už o desítky let dříve, lineární ekonomika byla ve 20. století stále nejpopulárnější variantou. Bhalla (2020) používá ve své publikaci pojem „Law of obsolescence“, jako vyjádření snahy firem uvádět do oběhu výrobky s kratší životností za účelem zvýšení prodeje (potažmo zisku). Jako příklad zde uvádí firmu Apple, která svým počínáním v podstatě podporuje své zákazníky v obměňování svých zařízení za novější i přesto, že jsou ta původní stále plně funkční. (Bhalla, 2020)

Princip lineární ekonomiky se stal velmi populárním díky vysoké profitabilitě a dodnes je mnoho firem založeno pouze na produkci co největšího množství produktů, které musí být často nahrazovány. Faktem ale je, že cirkulární ekonomika může být v konečném důsledku ekonomicky o mnoho výhodnější. (Bhalla, 2020) Honba za nekonečným růstem podle lineárního modelu už je dnes navíc z důvodu vyčerpatelnosti zdrojů a rychle rostoucí populace naprosto neudržitelná.

1.2 Cirkulární ekonomika

Myšlenku cirkulární ekonomiky (někdy takové nazývané jako oběhové hospodářství) a využívání odpadů dobře vystihuje citát Soni Jonášové, zakladatelky institutu cirkulární ekonomiky (INCIEN): „Odpad začíná tam, kde končí naše fantazie“ (Jonášová, 2017)

Jak již bylo řečeno, lineární ekonomika je založena na neuzavřeném procesu vedoucím od surovin k dále nevyužitému odpadu. Oproti tomu cirkulární model takzvaně „uzavírá kruh“, vrací odpady zpět do oběhu a umožňuje tak jejich opětovné využití.

Na obrázku níže je graficky vyobrazen rozdíl mezi těmito dvěma směry.

Obrázek 1 Grafické srovnání lineární a cirkulární ekonomiky, Zdroj: INCIEN

Cirkulární ekonomika se vyznačuje svými obnovitelnými vlastnostmi a klade si za cíl udržovat maximální využitelnost materiálů, komponentů i produktů a ctít jejich hodnotu. Tento ekonomický model usiluje o globální ekonomický rozvoj bez nutnosti vyčerpání neobnovitelných zdrojů. Předkládá výzvy pro jednotlivé ekonomiky a podniky, které ukazují, jak generovat růst a omezit při tom dopady na životní prostředí. (MacArthur, 2015)

MacArthur zavádí 3 hlavní principy, kterými by se cirkulární ekonomika měla zabývat. Jsou jimi:

- Eliminovat odpad a znečištění,
- Znovuvyužití produktů a zdrojů v nejvyšší možné míře,
- Obnovování přírody.

Jak již předchozí informace napovídají, hlavní myšlenka cirkulární ekonomiky spočívá ve způsobu nakládání s odpady a zdroji. V rámci odpadů je pak následována hierarchie nakládání s odpady. Pro následování těchto teorií je stanoveno několik principů, které přispívají k udržitelnosti zdrojů opětovným využíváním, recyklací či předcházením vzniku odpadu.

Tyto principy pomáhají nejen následovat udržitelný způsob rozvoje, ale zároveň dokáží vytvářet příležitosti k zisku. Ekonomickou i ekologickou výhodnost cirkulární ekonomiky lze ilustrovat na následujícím příkladu, který ve své přednášce (TEDx Talk 2017) v obecné rovině uvádí i zakladatelka institutu cirkulární ekonomiky Soňa Jonášová. Jedná se o fakt, že koncentrace zlata v jedné tuně zlatonosné horniny se pohybuje mezi 1,4 g a 8,3 g. Oproti tomu v jedné tuně mobilních telefonů je možné nalézt až 350 g zlata (v závislosti na přesném složení, které se ale napříč výrobci ani modely příliš neliší). (Mráz, 2018)

Vzhledem k nedostatečné edukaci o možnostech recyklace starých mobilních telefonů lze tedy tvrdit, že v domácnostech je v odložených mobilních telefonech ukryto několik kilogramů zlata. Jejich recyklace by přitom byla mnohonásobně výhodnější a šetrnější k životnímu prostředí než nová těžba.

V dnešní době se objevuje stále více projektů, které jsou založeny na principu užívání výrobků za úplaty bez nutnosti jejich vlastnictví. Jako příklad je možné uvést tzv. car sharing neboli sdílení automobilů, které je pro mnohé vhodnější alternativou než provozování automobilu vlastního. Tento princip byl popsán už v roce 1982 jako optimální model pro udržitelnou cirkulární ekonomiku, který nenese rizika spojená s produkcí odpadu a přesto profituje. (Stahel, 1982)

1.2.1 Cirkulární ekonomika ve městech

Podle MacArthur jsou města v rámci tématu cirkulární ekonomiky naprosto klíčová (MacArthur). Existuje pro to několik důvodů, jedním z nich je například strmý růst urbanizace, kdy se předpovídá, že v roce 2050 budou ve městech žít více než dvě třetiny obyvatel planety (Ritchie, Roser, 2018). Zároveň města spotřebovávají více než 75 % přírodních zdrojů a jsou zodpovědná za produkci více než poloviny odpadu na planetě. Produkují také přes 60 % skleníkových plynů a velmi významně tak přispívají k znečištění životního prostředí, ztrátě biodiverzity a klimatické změně. Je tedy potřeba využít potenciál měst a vytvořit systém, který bude dlouhodobě ekonomicky a ekologicky udržitelný. (MacArthur).

Vosecký (2018) tvrdí, že nejen z výše uvedených důvodů se musí na cestě k cirkulární ekonomice začít právě u měst. Města jakožto centra inovací a tvorby přidané hodnoty jsou považována za jádro ekonomického zisku. Díky vysoké koncentraci zdrojů se města mohou stát iniciátorem pozitivních změn na cestě za cirkulární ekonomikou. Zároveň tyto změny přináší příležitosti k zisku ať už ve formě efektivního nakládání se zdroji, tvorby nových pracovních příležitostí, tak v konkurenceschopnosti vůči ostatním metropolím.

1.3 Strategický rámec cirkulární ekonomiky

Strategický rámec Evropské Unie

V březnu roku 2020, tedy v době začínající pandemie koronaviru, přijala Evropská komise Akční plán cirkulární ekonomiky, který navazuje na předchozí dokumenty z let 2015, 2018 a 2019. Akční plán udává několik nových strategických cílů a zajišťuje měřitelnost jejich plnění pomocí specifických ukazatelů pokrývajících celý cyklus cirkulární ekonomiky. Hlavním cílem je přitom „Closing the loop“, neboli uzavírání pomyslného kruhu celé ekonomiky. Akční plán zahrnuje několik dalších strategií a přidružených dokumentů, které pokrývají veškerá témata týkající se cirkulární ekonomiky. Mezi hlavní témata patří například odpady a recyklace, problematika plastů, udržitelný rozvoj nebo průmysl. (European Commission)

Strategický rámec cirkulární ekonomiky České republiky 2040

Velmi očekávaným dokumentem byl Strategický rámec cirkulární ekonomiky České republiky 2040 – nová strategie pro transformaci k cirkulární ekonomice. Projekt vznikl ve spolupráci s Evropskou komisí a Organizací pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) a byl financován Evropskou Unií. (MŽP, 2019)

Podnětem pro vznik Strategického rámce cirkulární ekonomiky České republiky 2040 (dále jen „Strategický rámec“ či „Cirkulární Česko 2040“) byla neustále rostoucí spotřeba materiálu a zdrojů, která způsobuje negativní dopady na životní prostředí a zároveň není do budoucna udržitelná. Současně vznikla nutnost reagovat na strategické dokumenty vydané Evropskou Unií, které v této oblasti kladou požadavky na jednotlivé členské státy. Cílem dokumentu je připravit Českou republiku na budoucí výzvy plynoucí z environmentálních hrozeb a vytvořit tak pro společnost dlouhodobě udržitelnou strategii. Zároveň se předpokládá, že vytvoření strategie by mělo mimo jiné zapříčinit zvýšení konkurenceschopnosti země nebo zajistit vznik nových pracovních míst.

Strategický rámec je koncipován do analytické a návrhové části. Vymezuje cíle, zásady a opatření a popisuje i implementaci celé strategie. Je stanoveno celkem 10 prioritních oblastí, které jsou později podpořeny dílčími cíli a návrhy opatření. Těmito klíčovými oblastmi jsou:

- Produkty a design;
- Průmysl, suroviny, stavebnictví a energetika;
- Bioekonomika a potraviny;
- Spotřeba a spotřebitelé;
- Odpadové;
- Voda;
- Výzkum, vývoj a inovace;
- Vzdělávání a znalosti;
- Ekonomické nástroje;
- Cirkulární města a infrastruktura.

Obrázek 2 Strategie cirkulární ekonomiky. Zdroj: MŽP, 2021

Zapojení obcí a měst je podle dokumentu nezbytné a klíčové k naplnění celkové strategie.

„Obce a města se musí stát centry cirkulárních řešení...“

(MŽP, 2021)

1.4 Myšlenkové směry

1.4.1 Doughnut economics

Název „doughnut economics“ je inspirován tvarem sladkého kulatého pečiva s dírou uprostřed. Analogie je taková, že vnitřní kruh symbolizuje základní potřeby člověka jako je voda, bydlení či jídlo; vnější kruh pak ilustruje mantinely v podobě omezenosti zdrojů, klimatických změn a zatěžování životního prostředí. (Ross, 2020)

1.4.2 Cradle to cradle

Cradle to Cradle, někdy také označován jako C2C je myšlenkový směr založený na principech cirkulární ekonomiky. Zabývá se maximálním možným využitím odpadu jako zdroje a tento princip aplikuje již od začátku procesu, tedy už při výrobě. Model Cradle to Cradle tedy už při designování produktů používá materiály tak, aby mohly být po skončení životnosti produktu znovu využity jako zdroj. (Sustainability Guide) Během celého procesu je zohledňován vliv na životní prostředí, zdraví člověka, toxicita pro vodní organismy, nebo konečné působení na ozonovou vrstvu. (McDonough, 2014)

1.4.3 Zero waste

Definice uznávaná Mezinárodní aliancí pro zero waste zní ve volném překladu takto: *„Zero waste je způsob zachování všech přírodních zdrojů prostřednictvím zodpovědné výroby, spotřeby, opětovného použití a využití produktů, obalů a materiálů. Toho by mělo být dosaženo takovými cestami, které neohrožují životní prostředí ani lidské zdraví (tedy bez spalování nebo vypouštění odpadních látek do půdy, vody nebo vzduchu).“* (Zero Waste Europe)

Organizace zero waste Česko pak definuje zero waste jako životní styl, jehož zastánci se snaží maximální možnou mírou zredukovat produkci odpadů a napomoci tak ke zdravějšímu životnímu prostředí. Základem teorie je takzvané 5R, neboli refuse (odmítni), reduce (zredukuj), reuse (znovu použij), rot (zkompostuj), recycle (zrecykluj). Dále podporuje myšlenku propůjčování či vyměňování již existujících výrobků, nebo například samovýrobu. (Zero waste Česko) Tento princip je do jisté míry nově zakomponován i v české legislativě o odpadech jako takzvaná hierarchie nakládání s odpady. Díky této skutečnosti by měly být principy zero waste v budoucnosti uplatňovány se stále větší intenzitou.

V evropském prostředí se touto problematikou zabývá Zero Waste Europe (dále jen ZWE). ZWE je evropská síť komunit, lokálních stakeholderů a expertů, která se snaží eliminovat odpady v naší společnosti. V současné době má 31 evropských a 11 mezinárodních členů a spolupracuje s organizacemi jako BFFP (Break From Free Plastic Movement) nebo Rething Plastic Alliance. (Zero Waste Europe)

1.4.4 Circles of sustainability

James tvrdí, že města se v posledních letech stala zásadními lokalitami z hlediska sledování udržitelnosti. Podle Jamese je potřeba zavést nové paradigma, které umožní implementovat celosvětově diskutovaná témata v souladu s lokálními dispozicemi. Ve svém díle zavádí pojem kruhy udržitelnosti (circles of sustainability). Je to jednoduchá metoda, která dokáže jednoduše představit několik aspektů udržitelnosti v přehledném grafu a určit tak „míru udržitelnosti“ v rámci obce, státu nebo regionu. Graf udržitelnosti sleduje čtyři základní aspekty – ekologii, ekonomiku, politiku a kulturu, každý z nich pak ještě obsahuje sedm podkategorií. V každé podkategorii je hodnocena míra udržitelnosti pomocí devítistupňové škály, což ve výsledku nastíní celkovou míru udržitelnosti dané oblasti nebo regionu a umožní tak aplikovat konkrétní opatření. (James, 2015)

2 UDRŽITELNOST A UDRŽITELNÝ ROZVOJ

Anglický výraz pro udržitelnost (sustainability) pochází z francouzského slovesa „soutenir“, které znamená podpořit. (Brown a kol., 1987) Současný význam slova má původ v lesnictví, kde bylo potřeba vyjádřit nutnost obnovování zdrojů. Těžba dřeva by nikdy neměla překročit množství, které je schopno znovu vyrůst – tento koncept byl sepsán již na začátku 18. století. (Geissdoerfer a kol., 2017)

Fenomén udržitelnosti byl ale uctíván ještě o mnoho dříve. Je zaveden pojem tradiční ekologické znalosti, který vyjadřuje soubor pravidel, jimiž se řídí původní domorodé kmeny za účelem vzájemného souladu s ekosystémem, ve kterém působí. (Berkes a kol., 2000)

„Ideální by bylo, kdybychom hospodaření lidské společnosti dokázali přiblížit tomu, jak funguje příroda“. (Nováček, 2011)

Ta totiž přirozeně funguje v cyklech a žádný nevyužitelný odpad svými procesy nevytváří. (Nováček, 2011). Proto se v souvislosti s udržitelností tolik hovoří o takzvaném návratu k přírodě.

Jako překlad původního anglického sousloví „sustainable development“ byl většinou akceptován výraz udržitelný rozvoj, který nejlépe respektuje jeho původní význam.

2.1 Historie

Počátek intenzivního zájmu a výzkumu v oblasti udržitelného rozvoje se většinou pojí s ropnou krizí v roce 1973. (Nováček, 2011)

70. léta 20. století jsou obecně považována za zlomové období, kdy končila éra „sociálního státu“ a začaly se objevovat nové politicko-ekonomické teorie, které položily základ pro globalizaci. (Švihlíková, 2010)

2.1.1 Meze růstu

Za první milník, který odstartoval intenzivní zájem společnosti o udržitelný rozvoj, je v některých zdrojích považováno dílo Meze růstu. Meze růstu, někdy také Limity růstu, je překlad anglického názvu knihy Limits to Growth z roku 1972. Šlo o velice kontroverzní a průlomovou publikaci, která byla vydána jako první zpráva Římského klubu¹. Hlavní myšlenkou byl takzvaný nulový růst, který měl být podle autorů jedinou cestou z nastalé krize. (Nováček, 2011)

---

¹ Římský klub založil v roce 1968 italský průmyslník Aurelio Peccei jako volné sdružení politiků, umělců a vědců zabývajících se globálními problémy lidstva. V rámci ropné krize se udržitelnost stala velice

Pro své radikální závěry se dílo stalo terčem kritiků, kteří diskutovali zejména o předpovězeném zastavení růstu během následujících sta let. Shoda ale panovala nad kvalitním teoretickým základem popisujícím hlavně populační růst a zhoršování životního prostředí. Autoři popsali pět hlavních globálních témat: zrychlující se industrializace, rychlý populační růst, rozšířená podvýživa, problematika neobnovitelných zdrojů a zhoršující se kvalita životního prostředí. Kritici se v tomto případě shodli na vzájemných souvislostech mezi danými oblastmi. Tato problematika vychází zejména z vazby mezi počtem obyvatel a dostupnými zdroji, kdy společnost není schopna zajistit jejich spravedlivé rozdělování. Cameron (1996) ale poukazuje na některé historické momenty, kdy lokální nedostatek či vyčerpání určitého zdroje vedlo k objevení zdroje jiného, který se časem mnohdy ukázal jako efektivnější. Tvrdí však také, že vztah mezi potřebou a dostupností zdrojů je jedním z nejpálčivějších problémů moderní společnosti. Optimisticky dodává, že historie dokazuje schopnost lidstva se s podobnými problémy nakonec vypořádat. (Cameron, 1996)

O 10 let později, roku 1992 autoři vydali aktualizovanou publikaci *Beyond the Limits*. O více než třicet let později publikovali dokonce třetí dílo série – *Limits to Growth: The 30-year Update 2005*, kde znovu představují stěžejní části původní analýzy a doplňují je daty a poznatky, které nasbírali během daných třech desetiletí. (Meadows a kol., 2005)

2.1.2 Our Common Future

Valné shromáždění OSN přijalo roku 1983 ve svém usnesení zřízení zvláštní komise, která měla sestavit podrobný report o životním prostředí včetně strategií udržitelného rozvoje do roku 2000 a dále. Světová komise pro životní prostředí a rozvoj (World Commission on Environment and Development – WCED), jak zněl později přijatý název pro tuto komisi, vydala roku 1987 dokument „Our common future“, známý také jako „Brundtland Report“ – podle tehdejší ministerské předsedkyně WCED Gro Harlem Brundtland. (*Environment & Society portal*)

Byla zde poprvé publikována dnes již veřejně známá definice udržitelného rozvoje:

„Udržitelný rozvoj je rozvoj, který odpovídá potřebám současnosti, aniž by byla ohrožena schopnost budoucích generací uspokojovat jejich vlastní potřeby.“

(United Nations World Commission on Environment and Development, 1987)

---

diskutovaným tématem 70. Let 20. století a Římský klub byl zřejmě nejpopulárnější institucí v oblasti výzkumu globálních problémů dané doby. (Nováček, 2011)

2.1.3 Charta Země

První myšlenka na vytvoření Charty Země vznikla v roce 1987 po vydání knihy Our Common Future, kdy bylo potřeba vytvořit jakéhosi „průvodce“ na cestě za udržitelným rozvojem. Oficiálního vydání se Charta Země dočkala 29.června 2000 v nizozemském Haagu. (Earth Charter) Jedná se o dokument, který si klade za cíl pomocí 16 principů položit etický základ pro udržitelný život v jednadvacátém století. (Petiška, 2016)

2.2 Současné definice udržitelného rozvoje

V současné době je udržitelnost zavedeným pojmem, který se vyskytuje i ve stavebním zákoně České republiky. Udržitelný rozvoj území *„spočívá ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivé přírodní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území.“ (§ 18 odst. 1 SZ)*

Ministerstvo životního prostředí definuje problematiku udržitelného rozvoje nejen jako nutnost péče o životní prostředí, ale i snahu o efektivní vládnutí a správu věcí veřejných. *„Aby bylo dosaženo skutečného udržitelného rozvoje, je třeba vytvářet soudržné veřejné politiky ve všech jejich formách (strategie, zákony, finanční nástroje). Toho lze dosáhnout při rozhodování podloženém fakty a zlepšováním podmínek pro účast veřejnosti, aby mohl být vytvořen smysluplný společenský dialog.“* Z toho vyplývá přesah tohoto původně ekologického tématu do několika dalších oblastí dnešního života. (*Ministerstvo životního prostředí*)

2.3 Pilíře udržitelného rozvoje

Již v 19. století bylo téma udržitelnosti diskutováno jako určitá forma vztahu mezi přírodou a člověkem. Když se pak během energetické krize v 70. letech 20. století objevily viditelné problémy se zhoršujícím se životním prostředím, začala se diskutovat nadřazenost a podřazenost mezi přírodou a člověkem. Vznikaly různé radikální myšlenkové směry, které prosazovaly zájmy jedné oblasti (ekologické, ekonomické či sociální). Toto rozdělení je v tématu udržitelnosti známo dodnes, avšak nyní už víme, že je mezi těmito oblastmi především potřeba hledat rovnováhu. (Maier, 2016)

Na obrázku níže je ilustrována důležitost provázanosti všech pilířů a je také patrné, že udržitelnosti lze dosáhnout pouze nalezením rovnováhy mezi všemi třemi oblastmi. (Maier, 2016)

Obrázek 3 Pilíře udržitelného rozvoje. Zdroj: MŽP

2.4 Soustava indikátorů udržitelného rozvoje

„Environmentální indikátor je typ informace poskytující měřítko, jímž se dají posuzovat a nejčastěji kvantitativně hodnotit environmentální trendy, cíle ekologické politiky či například zdraví či stav ekosystému.“ (Hák, 2010, s. 10)

Indikátor pak slouží jako nástroj pro jednodušší a snadnější pochopení problematiky, která by například ze statistik nebyla tak jasně čitelná. Indikátory jsou tvořeny na základě primárních dat a poskytují tak empirický popis skutečnost. Rozlišujeme indikátory jednoduché, které jsou popisem jednoho určitého jevu na daném území, a složené, které slučují více jevů do jednoho ukazatele. (Hák, 2010)

Evropská environmentální agentura (European Environment Agency) vydává indikátory jako nástroj pro tvorbu regionálních strategií udržitelného rozvoje. V současné době existuje 122 indikátorů které pokrývají 13 různých environmentálních oblastí jako například znečištění ovzduší, průmysl, využitelnost zdrojů nebo doprava. (European Environment Agency, 2020)

Pro tvorbu strategií udržitelného rozvoje na lokální úrovni jsou v České republice užívány indikátory ECI (European Common Indicators), které sestavila Evropská komise. Jedná se o 10 ukazatelů, které jsou rozděleny na základní (A) a doplňkové (B).

- A.1 Spokojenost občanů s místním společenstvím;
- A.2 Místní příspěvek ke globálním změnám klimatu;
- A.3 Mobilita a místní přeprava cestujících;
- A.4 Dostupnost veřejných prostranství a služeb;
- A.5 Kvalita místního ovzduší;
- B.6 Cesty dětí do škol a zpět;
- B.7 Nezaměstnanost;
- B.8 Zatížení obyvatel hlukem;
- B.9 Udržitelné využívání území;
- B.10 Ekologická stopa.

(European Commission)

2.5 Strategický rámec udržitelného rozvoje

V rámci této kapitoly jsou popsány klíčové body strategických rámců světové, evropské i české úrovně.

Celosvětový rámec

Celosvětová strategie udržitelného rozvoje je popsána v dokumentu zvaném Agenda 2030, který byl přijat Valným shromážděním Organizace spojených národů na celosvětové konferenci v New Yorku v září 2015. Agenda 2030 stojí na třech základních pilířích udržitelnosti a stanovuje celkem 17 oblastí (SDGs – Sustainable Development Goals) s konkrétními cíli a podcíli, kterých chce prostřednictvím všech členských států OSN do roku 2030 dosáhnout. Je zde kladen velký důraz na pravidelný monitoring naplňování cílů a členské státy se každoročně scházejí za účelem prezentace a sdílení průběžných výsledků. *(MŽP)*

Témata Agendy 2030 zahrnují snahu o nastolení spravedlivé a odolné společnosti, globálních partnerství, míru, zdravé planety, a plně prosperující ekonomiky.

Hlavním heslem Agendy 2030 je „Leave no one behind“, což lze přeložit jako „nikoho neopomenout“. *(United Nation Development Agency)*

Strategie udržitelného rozvoje EU

Na základě nadřazenosti musí pochopitelně evropská strategie vycházet z té celosvětové, a tak je i Evropská unie povinna řídit se ustanovením OSN. Jako reakci na Agendu 2030 vydala Evropská komise v listopadu 2016 dokument „Další kroky k udržitelné evropské budoucnosti“, kde detailně rozebírá jednotlivé strategické cíle a přidává svůj strategický přístup k jejich realizaci. Zaměřuje se přitom na prosazování realizace Agendy 2030 se všemi členskými státy, na pravidelné reportování pokroku nebo na vytvoření platformy pro sdílení osvědčených postupů napříč členskými státy EU. *(European Commission)*

V rámci programového období 2021-27 bude z fondů EU vyčleněno 6,3 miliardy EUR na podporu zelenější, bezuhlíkové Evropy. V rámci tohoto programu je stanoveno několik oblastí zájmu, mezi které patří i témata týkající se cirkulární ekonomiky jako prevence vzniku odpadů nebo

zefektivnění recyklace. (MŽP) Jak uvedla Evropská komise ve svém reportu o České republice z roku 2019, výsledky ČR v oblasti plnění environmentálních politik dosahují určitého pokroku, jedním z nejvýznamnějších problémů je ale stále skládkování jakožto hlavní způsob nakládání s odpadem. (Evropská komise, 2019)

Strategie udržitelného rozvoje ČR

Strategický rámec Česká republika 2030 je dokumentem, který vychází z globálního pojetí Agenda 2030 a z dokumentu „Další kroky k udržitelné evropské budoucnosti“, který doplnila Evropská komise. Český dokument vydaný Úřadem vlády České republiky pak přenáší tyto cíle do domácího prostředí, hodnotí předchozí vývoj a shrnuje možné příležitosti a hrozby. Oblasti, kterých se udržitelný rozvoj týká, vycházejí z tradičního pojetí třech základních pilířů (ekonomický, sociální a ekologický) a jsou rozšířeny o tři další neopomenutelné okruhy.

Dokument ČR 2030 tedy vytyčil šest klíčových oblastí, v jejichž rámci mají být naplňovány stanovené cíle. Těmito šesti oblastmi jsou:

- Lidé a společnost,
- Hospodářský model,
- Odolné ekosystémy,
- Obce a regiony,
- Globální rozvoj,
- Dobré vládnutí.

Každá z výše zmíněných oblastí obsahuje několik konkrétně pojmenovaných cílů, k nimž jsou přiřazeny specifické indikátory. Díky těmto ukazatelům je možné detailně sledovat a měřit průběh naplňování stanovených cílů. To je podstatný rozdíl oproti strategickému rámci pro předcházející období (Strategický rámec udržitelného rozvoje – SRUR z roku 2010), kde byly indikátory vztaheny na obecnou rovinu hlavních témat. Zmíněné indikátory jsou zároveň oproti tradiční soustavě indikátorů udržitelného rozvoje obohaceny o nové, „experimentální“ indikátory, které mají sloužit jako dodatečné ukazatele a mají být v průběhu plnění strategického rámce podle potřeb revidovány a dopracovávány.

Bod 879 dokumentu ČR 2030 přiznává, že recyklace vede k nižší spotřebě materiálu, avšak zároveň dodává, že v ČR nejsou známa přesná data o míře recyklace v ekonomice. To vede přinejmenším k zamyšlení, proč tento faktor není dostatečně sledován a zapracován do strategie v rámci ekologického pilíře.

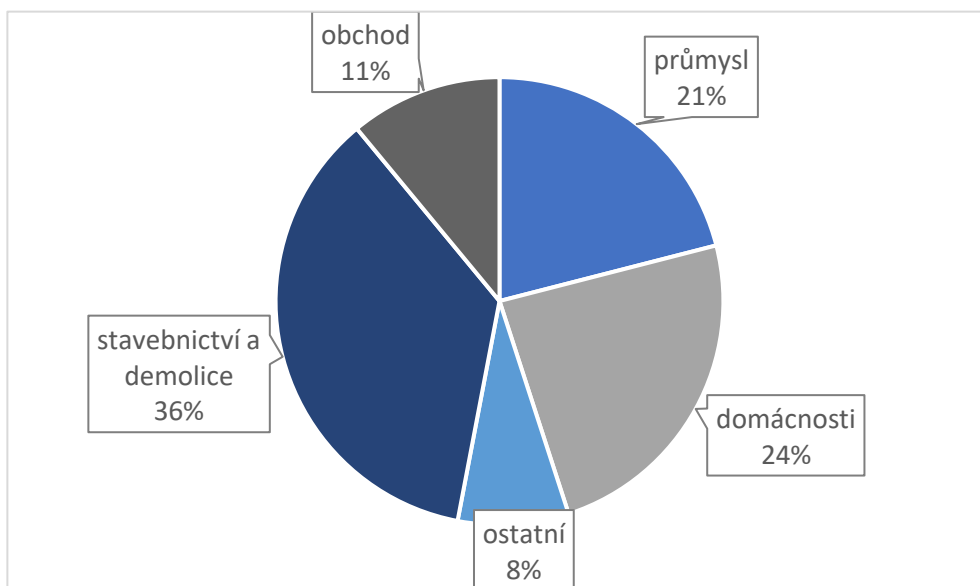
Součástí dvanáctého klíčového cíle, který zní „Zajistit udržitelnou spotřebu a výrobu“, je několik podcílů zabývajících se cirkulární ekonomikou a udržitelností. Česká republika má podle této strategie do roku 2030 dosáhnout udržitelného hospodaření se zdroji, na polovinu snížit plýtvání potravinami v přepočtu na obyvatele, nebo například prosazovat udržitelné principy v zadávání veřejných zakázek. (Strategický rámec Česká republika 2030, 2017)

3 PROBLEMATIKA ODPADŮ

Více než 90 % evropské populace vnímá ochranu životního prostředí jako důležitou. Přes tři čtvrtiny obyvatel Evropské Unie věří, že environmentální faktory mají vliv na jejich každodenní život. (*Eurobarometer Survey, 2019*)

Jednou z velmi důležitých oblastí ochrany životního prostředí je monitorování produkce odpadu a jeho následné zpracování. Přestože komunální odpad tvoří relativně malou část z celkového objemu produkováných odpadů, patří tento ukazatel do soustavy indikátorů udržitelného rozvoje, a proto ho Eurostat dlouhodobě sleduje. Na rozdíl od dosavadní praxe, kdy byly informace o produkci komunálního odpadu poskytovány OECD a Eurostatu pouze dobrovolně, je od roku 2020 reflektování tohoto údaje pro jednotlivé státy povinné.

UN Environment Programme odhaduje, že každý rok se na naší planetě vyprodukuje přes 11 miliard tun odpadu. (*UN Environment Programme, 2021*) Podle agentury World Counts přitom celých 24 % pochází z domácností. (*World Counts, 2021*) Podle evropské komise jsou právě komunální odpady v posledním období prioritním tokem odpadů a je jim proto potřeba věnovat zvýšenou pozornost. (Ministerstvo životního prostředí, 2021)

Obrázek 4 Světová produkce odpadu, vlastní zpracování. Zdroj: World Counts, 2021. Dostupné z: <https://ars.els-cdn.com/content/image/1-s2.0-S0921344921003542-gr2.jpg>

Zároveň se předpokládá, že objem vygenerovaného odpadu se bude stále navyšovat. Obrovské objemy odpadů na skládkách přitom už dnes způsobují závažné problémy kontaminací půdy, vody i ovzduší a negativně tím působí i na zdraví lidí. (*Ferdous a kol., 2021*)

Řešením pro alespoň částečné zpomalení tohoto stále rostoucího globálního problému se zabývají instituce i vládní organizace po celém světě.

3.1 Kategorizace odpadu

Dle katalogu odpadů

V České republice existuje dokument, který na základě legislativy odpadům přiděluje číselné kódy

Podle Vyhlášky č. 8/2021 Sb. katalog odpadu rozřazuje odpady do 20 skupin, které jsou určeny prvním dvojcíslím kódu. Druhé dvojcíslí pak určuje podskupinu odpadů a třetí dvojcíslí druh odpadu. Některé odpady se zařazují pod osmimístná katalogová čísla podle podruhů. (

Dvacet základních skupin je vyobrazeno v následující tabulce.

<i>01 Odpady z geologického průzkumu, těžby, úpravy a dalšího zpracování nerostů a kamene</i>
<i>02 Odpady z prvovýroby v zemědělství, zahradnictví, myslivosti, rybářství a z výroby a zpracování potravin</i>
<i>03 Odpady ze zpracování dřeva a výroby desek, nábytku, celulózy, papíru a lepenky</i>
<i>04 Odpady z kožedělného, kožešnického a textilního průmyslu</i>
<i>05 Odpady ze zpracování ropy, čištění zemního plynu a z pyrolytického zpracování uhlí</i>
<i>06 Odpady z anorganických chemických procesů</i>
<i>07 Odpady z organických chemických procesů</i>
<i>08 Odpady z výroby, zpracování, distribuce a používání nátěrových hmot (barev, laků a smaltů), lepidel, těsnících materiálů a tiskařských barev</i>
<i>09 Odpady z fotografického průmyslu</i>
<i>10 Odpady z tepelných procesů</i>
<i>11 Odpady z chemických povrchových úprav, z povrchových úprav kovů a jiných materiálů a z hydrometalurgie neželezných kovů</i>
<i>12 Odpady z tváření a z fyzikální a mechanické úpravy povrchu kovů a plastů</i>
<i>13 Odpady olejů a odpady kapalných paliv (kromě jedlých olejů a odpadů uvedených ve skupinách 05 a 12)</i>
<i>14 Odpady organických rozpouštědel, chladiv a hnacích médií (kromě odpadů uvedených ve skupinách 07 a 08)</i>
<i>15 Odpadní obaly, absorpční činidla, čisticí tkaniny, filtrační materiály a ochranné oděvy jinak neurčené</i>
<i>16 Odpady v tomto katalogu jinak neurčené</i>
<i>17 Stavební a demoliční odpady (včetně vytěžené zeminy z kontaminovaných míst)</i>
<i>18 Odpady ze zdravotní nebo veterinární péče a/nebo z výzkumu s nimi souvisejícího (s výjimkou kuchyňských odpadů a odpadů ze stravovacích zařízení, které bezprostředně nesouvisejí se zdravotní péčí)</i>
<i>19 Odpady ze zařízení na zpracování (využívání a odstraňování) odpadu, z čistíren odpadních vod pro čištění těchto vod mimo místo jejich vzniku a z výroby vody pro spotřebu lidí a vody pro průmyslové účely</i>
<i>20 Komunální odpady (odpady z domácností a podobné živnostenské, průmyslové odpady a odpady z úřadů) včetně složek z odděleného sběru</i>

Tabulka 1Skupiny katalogu odpadů. Zdroj: Katalog odpadů, 2022, vlastní zpracování

Dle CZ-NACE

NACE je zkratkou Evropské komise pro kategorizaci ekonomických činností využívanou ke statistickým účelům. Klasifikace má celkem 5 úrovní, kdy první 4 jsou mezinárodně unifikované a pátá úroveň pak v případě potřeby zpřesňuje rozdělení na národní úrovni. Dělení na první úrovni obsahuje 21 sekcí označených písmeny A až U, druhá úroveň je tvořena 88 oddíly, které se dále dělí do 272 skupin a 629 tříd. (Eurostat, 2016). Na páté, národní úrovni je pak přidáno dalších 160 podtříd. V České republice sběr dat podle NACE zajišťuje Český statistický úřad. Níže je přehled nejobecnějších sekcí.

- A** - Zemědělství, lesnictví, rybářství
- B** - Těžba a dobývání
- C** - Zpracovatelský průmysl
- D** - Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatiz. vzduchu
- E** - Zásobování vodou; činnosti související s odpady a sanacemi
- F** - Stavebnictví
- G** - Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel
- H** - Doprava a skladování
- I** - Ubytování, stravování a pohostinství
- J** - Informační a komunikační činnosti
- K** - Peněžnictví a pojišťovnictví
- L** - Činnosti v oblasti nemovitostí
- M** - Profesní, vědecké a technické činnosti
- N** - Administrativní a podpůrné činnosti
- O** - Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení
- P** - Vzdělávání
- Q** - Zdravotní a sociální péče
- R** - Kulturní, zábavní a rekreační činnosti
- S** - Ostatní činnosti
- T** - Činnosti domácností
- U** - Činnosti exteritoriálních organizací a orgánů

Obrázek 5 Sekce podle NACE. Zdroj: NACE, 2022

Původce odpadu

Zákon o odpadech č. 541/2020 Sb. v paragrafu 5 definuje původce odpadu jako každého, při jehož činnosti vzniká odpad. Obec se stává původcem odpadu v okamžiku, kdy podle paragrafů 59 a 60 osoba odloží odpad na místo, které k tomu obec určila.

Komunální odpad

„Podle zákona č. 541/2020 Sb. o odpadech je komunálním odpadem směsný a tříděný odpad z domácností, (...), a dále směsný odpad a tříděný odpad z jiných zdrojů, pokud je co do povahy a složení podobný odpadu z domácností“. (MŽP, 2020)

Biologicky rozložitelný komunální odpad

Významnou složkou komunálního odpadu je i biologicky rozložitelný odpad neboli bioodpad. Jedná se o takový komunální odpad, který podléhá biologickému rozkladu aerobní nebo anaerobní digescí. (Kuraš, 2014) Přestože je bioodpad velmi cennou surovinou, v České republice prozatím není dostupný dostatek technologií, které by byly schopné tento druh odpadu účinně zpracovat a využít. Ročně tak v České republice zůstává několik milionů tun bioodpadu zcela bez využití. (Cirkulární Česko 2) Přitom zpracování 1 tuny bioodpadu umožňuje prodat nebo využít 150 kWh elektrické energie a 300 kWh tepla. (Váňa, 2002)

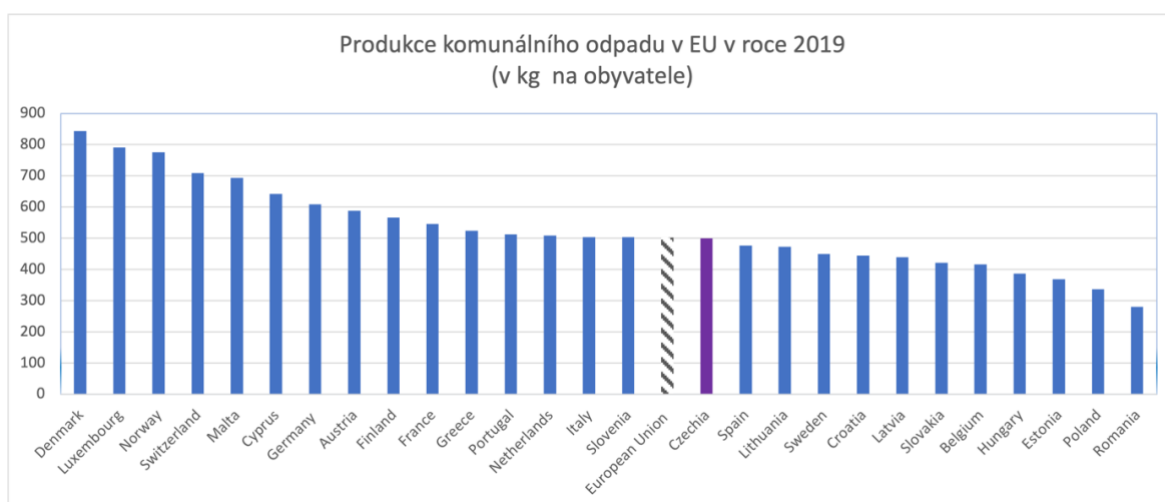
Je stanoven cíl pro omezení ukládání biologického odpadu na skládky a stanovena povinnost odděleného sběru biologicky rozložitelného odpadu od roku 2023.

3.2 Produkce odpadu

Následující informace vychází z veřejně dostupných dat Eurostatu a aktuálně vydané publikace Českého statistického úřadu (dále jen ČSÚ), která reflektuje metodická doporučení Eurostatu a využívá nejnovější statistické metody pro zpracování dat.

Produkce odpadu v rámci obcí je podle katalogu odpadů uváděna pod skupinou 20, tedy komunální odpady. Komunálním odpadem se přitom *podle zákona č. 541/2020 Sb. o odpadech rozumí „směsný a tříděný odpad z domácností, (...), a dále směsný odpad a tříděný odpad z jiných zdrojů, pokud je co do povahy a složení podobný odpadu z domácností“.* (MŽP, 2020)

Česká republika v roce 2019 vyprodukovala přes 37 milionů tun veškerých odpadů, z čehož 5,3 milionu tun tvoří komunální odpad. V přepočtu tedy připadá na každého obyvatele ČR 500 kg vyprodukovaného komunálního odpadu ročně. Tímto údajem se Tuzemsko pohybuje okolo průměru Evropské Unie.

V porovnání s rokem 2018 tento údaj mírně vzrostl.

Kg na obyvatele	2018	2019
EU-27	495	502
ČR	494	500

Tabulka 2 Porovnání produkce komunálního odpadu v ČR a EU v letech 2018 a 2019. Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

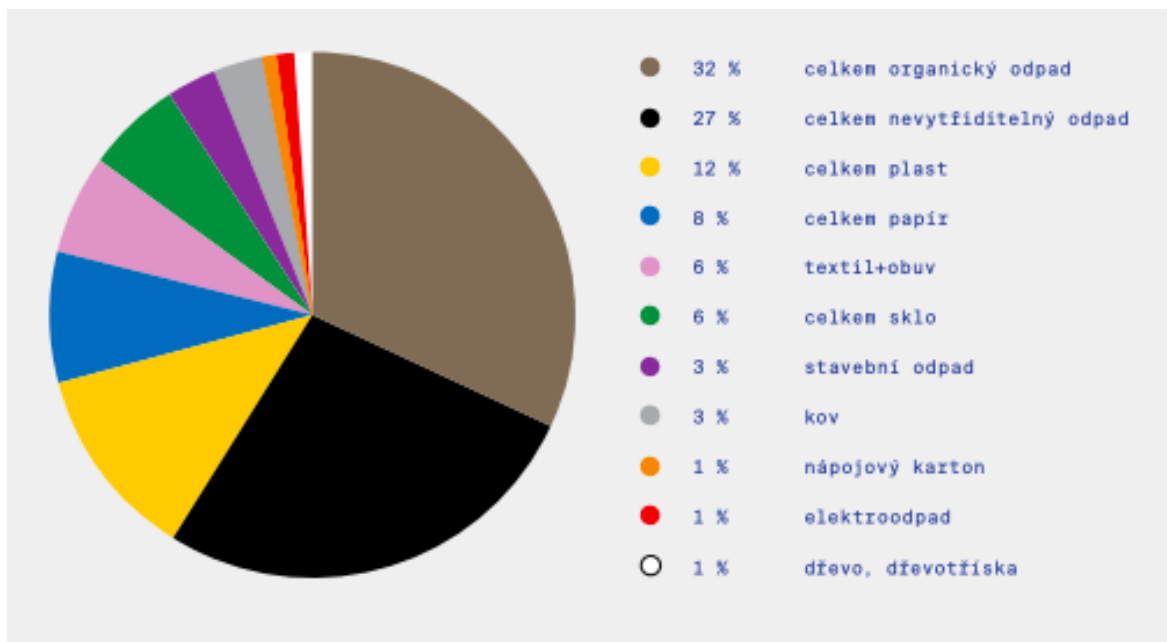
Podle nejaktuálnější publikace Českého statistického úřadu připadá na obyvatele o kilogram méně komunálního odpadu, než uvádí Eurostat. (Boušková, ČSÚ, 2021) Tato odchylka je zřejmě dána několika faktory, zejména pak kvalitou reflektovaných údajů a počtem respondentů.

Autorizovaná obalová společnost EKO-KOM provádí každý sudý rok analýzu obsahu popelnic na směsný komunální odpad. Pokrývá přitom celé množství faktorů, jako je topná sezóna, velikost města či typ zástavby. Analýzu realizuje společnost EKO-KOM na pravidelné bázi již od roku 2008, a to stále ve stejných lokalitách. Lze tak pozorovat, jak se trend v průběhu let mění. V roce 2020 EKO-KOM zanalyzoval 128 vzorků, které pocházely z 15 různých lokalit a typů městských zástaveb. Výsledky ukázaly, že směsný komunální odpad obsahoval téměř 25 % biologicky rozložitelného odpadu. Navíc je potřeba brát v potaz, že vzhledem k technickému provedení analýzy vzniklo velké množství takzvané podsítné frakce², která také z velké části obsahuje právě bioodpad. Celkový podíl bioodpadu tak může dosahovat až téměř 40 %. (Müllerová, 2021)

---

² Podsítnou frakcí se rozumí taková část analyzovaného odpadu, která propadla sítím o velikosti oka 40x40 mm a byla tak v tomto průzkumu uvedena jako samostatná kategorie. Z následných studií podsítné frakce vyplynulo, že bioodpad z podsítné frakce tvoří dalších zhruba 14 % skladby celkového směsného komunálního odpadu.

Magistrát hlavního města Prahy uvádí ve strategickém dokumentu Cirkulární Praha 2030 složení směsného komunálního odpadu v ČR v následujícím grafu. Je tedy patrné, že podle obou zdrojů je bioodpad nejvíce zastoupenou složkou směsného komunálního odpadu.

Obrázek 7 Složení směsného komunálního odpadu v ČR. Zdroj: Cirkulární Praha 2030, 2022

Správné nakládání s bioodpadem je přitom velmi důležité. Při uložení bioodpadu na skládku vznikají nebezpečné skleníkové plyny, které nejen zapáchají, ale zároveň negativně působí na stav ovzduší, potažmo klimatu. Nejen že náklady na kompostování jsou několikanásobně nižší než náklady na skládkování, ale při zpracování například v bioplynové stanici může bioodpad zajistit velké množství využitelné energie. (Dočkal, 2019)

3.3 Nakládání s odpadem

Nakládání s odpady má v oběhovém hospodářství ústřední roli a je jedním z hlavních bodů v Akčním plánu EU pro oběhové hospodářství. (Evropská komise, 2015)

Mezi problémy, které byly zjištěny při nedávných přezkumech stavu životního prostředí provedených OECD a EK, patří vysoké podíly odpadu ukládaného přímo na skládky, nízká míra obnovy zdrojů, nákladová neefektivnost v odpadovém hospodářství a nedostatečné předcházení vzniku odpadu. V roce 2019 bylo recyklováno 41 % komunálního odpadu, hlavním způsobem zpracování zůstává i nadále skládkování, které v uvedeném roce dosáhlo 46 %.

Zásadní průvodní vyhláška k novému zákonu o odpadech – „o podrobnostech o nakládání s odpady“ podrobně upravuje podmínky pro skládkování odpadů, čímž by měla podpořit proces vedoucí k plánovanému zákazu skládkování do roku 2030. Dále vyhláška definuje například podmínky pro zařízení na zpracování odpadu, udává povinnost obcím podávat tzv. roční hlášení o odpadech, nebo určuje způsoby nakládání s biologicky rozložitelnými odpady. V paragrafu 34 je pak

konkrétně uvedeno, že obce musí zajistit místa pro třídění biologického odpadu, a to nově po celý rok. Tímto místem může být také komunitní kompost. (Vyhláška č. 273/2021 Sb., 2021)

3.3.1 Způsoby nakládání s odpadem v ČR

Recyklace

Paragraf 11 zákona o odpadech definuje recyklaci následovně: „Recyklací je jakýkoli způsob využití odpadů, kterým je odpad znovu zpracován na výrobky, materiály nebo látky, ať pro původní, nebo jiné účely jejich použití, včetně přepracování organických materiálů. Recyklací odpadů není energetické využití a zpracování na výrobky, materiály nebo látky, které se používají jako palivo nebo zásypaný materiál.“ (Zákon č. 541/2020 Sb.)

Recyklace jakožto jeden z pilířů cirkulární ekonomiky nemá pozitivní vliv pouze na životní prostředí. Může zároveň přímo ovlivňovat socioekonomické faktory, jako například počet dostupných pracovních míst. „Zrecyklování 10 000 tun odpadu může vytvořit 9,2 pracovních míst, přičemž při uložení stejného množství odpadu na skládky je to pouze 2,8 pracovních míst“. (Ferdous a kol., 2021)

Energetické využití

ZEVO

ZEVO je zkratka pro slovní spojení zařízení pro ekologické využití odpadu. Problematika zařízení pro energetické využití odpadu závisí na několika faktorech. Z ekonomického hlediska jsou nejdůležitější náklady a výnosy daného projektu. Sleduje se tedy zejména poptávka po produkované energii, schopnost dodávky dostatečného množství odpadů, a také možnosti spolupráce s dalšími subjekty za účelem úspory nákladů. Tyto faktory se vždy posuzují v závislosti na konkrétní lokalitě. (MŽP, Podklady pro oblast podpory odpadového a oběhového hospodářství jako součást Programového dokumentu v Operačním programu Životní prostředí 2021–2027, 2020)

V současné době fungují v České republice čtyři zařízení na energetické využití odpadu (zkráceně ZEVO). Nacházejí se v Malešicích, Brně, Liberci a Chotíkově. Největší kapacitou disponuje ZEVO v Malešicích (330 000 tun ročně), do kterého je svážen směsný komunální odpad vyprodukovaný výhradně na území Prahy. Zařízení produkuje páru, která je částečně dodávána přímo odběratelům jako technologická pára a dále je využívána k ohřevu vody a výrobě elektřiny. (MŽP, Podklady pro oblast podpory odpadového a oběhového hospodářství jako součást Programového dokumentu v Operačním programu Životní prostředí 2021–2027, 2020)

Následující tabulka představuje poměr zpracovaného odpadu a vyrobené elektřiny a tepla v letech 2009 až 2018.

Rok	Zpracováno odpadu [t/rok]	Hrubá výroba elektřiny [MWh]	Dodávka tepla [GJ]
2009	360 399	18 237	2 296 097
2010	469 003	59 522	1 687 330
2011	613 082	152 601	2 265 848
2012	634 280	147 275	2 438 121
2013	637 627	143 244	2 442 814
2014	642 806	150 419	2 570 160
2015	631 908	148 395	2 527 042
2016	666 018	168 404	2 637 490
2017	702 831	196 041	2 707 054
2018	668 258	172 017	2 651 383

Tabulka 3 Poměr zpracovaného odpadu a vyrobené energie v letech 2009 až 2018. Zdroj: MŽP. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/odpadove_obebove_hospodarstvi/\\$FILE/OODP-4_Energeticke%20vyuziti%20odpadu-20200529.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/odpadove_obebove_hospodarstvi/$FILE/OODP-4_Energeticke%20vyuziti%20odpadu-20200529.pdf)

V podkladech pro oblast podpory odpadového a oběhového hospodářství OPŽP 2021–2027 jsou v rámci uvažovaných projektů uvedena také dvě nová zařízení pro energetické využití odpadu v Jihočeském kraji. Jedno ZEVO s kapacitou 20 tisíc tun odpadu ročně je navrženo pro okres Tábor (konkrétně v Plané nad Lužnicí). V současné době již v areálu běží pilotní jednotka s kapacitou 2 400 tun ročně, a je určena výhradně ke spalování jinak nevyužitelných (nerecyklovatelných) plastů. Po dokončení realizace výstavby, která je plánovaná na rok 2026 by mohlo toto zařízení výrazně zvýšit procento využití odpadů v rámci města a zároveň snížit zatížení problematických skládek. (MŽP, Podklady pro oblast podpory odpadového a oběhového hospodářství jako součást Programového dokumentu v Operačním programu Životní prostředí 2021–2027, 2020)

Bioplynové stanice

Bioplynové stanice v České republice v současné době produkují asi čtvrtinu obnovitelné elektřiny. Celková produkce elektrické energie v Česku za rok 2019 dosáhla 2 528 GWh, což odpovídá zhruba roční spotřebě elektřiny Libereckého kraje. Podle odborného webu Biom však potenciál českých bioplynových stanic není zdaleka naplněn. (Doležal, 2021, s.10)

V současné době je v České republice v provozu pouze 9 bioplynových stanic, které jsou schopny zpracovávat bioodpad z domácností. (Česká bioplynová asociace, 2021)

Kompostování

Kompostování je jedním z nejpřirozenějších způsobů zpracování bioodpadu. Jak už bylo zmíněno výše, biologicky rozložitelný odpad tvoří stále velkou část směsného komunálního odpadu. Přitom například kompostováním dostáváme do půdy nové živiny a zároveň velmi zvýšíme její schopnost vázat vodu – je to tedy zároveň určitý klíč k boji se suchem. (Jonášová, Tedx Talks, 2017)

Skládkování

Nejméně vhodným způsobem nakládání s odpadem je skládkování. Evropská i česká legislativa se tímto problémem v posledních letech aktivně zabývá a postupně nastoluje opatření k postupnému úplnému zákazu skládkování.

Zasypávání, spalování bez energetického využití

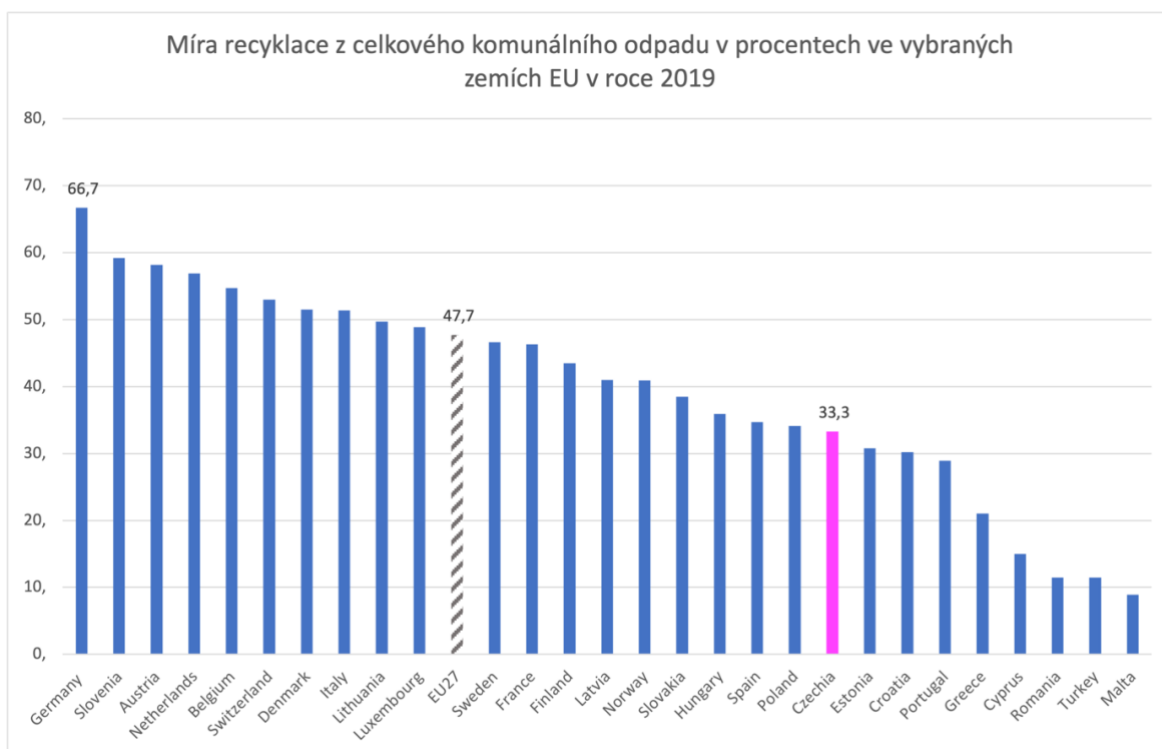
Posledními způsoby zpracování odpadu jsou v České republice zasypávání a spalování bez energetického využití. Tyto dva způsoby mají v celkovém kontextu nejmenší zastoupení.

3.3.2 Nakládání s odpadem v ČR a v EU

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, Česká republika se v produkci komunálního odpadu nijak nevymyká evropskému průměru. Velký rozdíl ale nastává ve způsobu nakládání s komunálním odpadem. Eurostat tento údaj měří jako takzvanou míru recyklace komunálního odpadu (Recycling rate of municipal waste). Zatímco některé země Evropské Unie zrecyklují³ i více než 50 % celkově vygenerovaného komunálního odpadu, v České republice se tato hodnota pohybuje jen lehce nad 30 %. To je zároveň znatelně méně, než činí průměr EU. Vůbec nejvyšší míra recyklace z celé Evropské Unie je v sousedním Německu (66, 7 %). Je zde mimo jiné například běžně uplatňována taková praxe, kdy pracovníci služeb provozujících svoz směsného komunálního odpadu namátkou kontrolují obsah sběrných nádob domácností a pokud zjistí přítomnost recyklovatelných materiálů (PET lahve, plechové obaly nebo větší množství papíru), svoz dané nádoby zkrátka neprovedou. *(vlastní zkušenost autorky)*

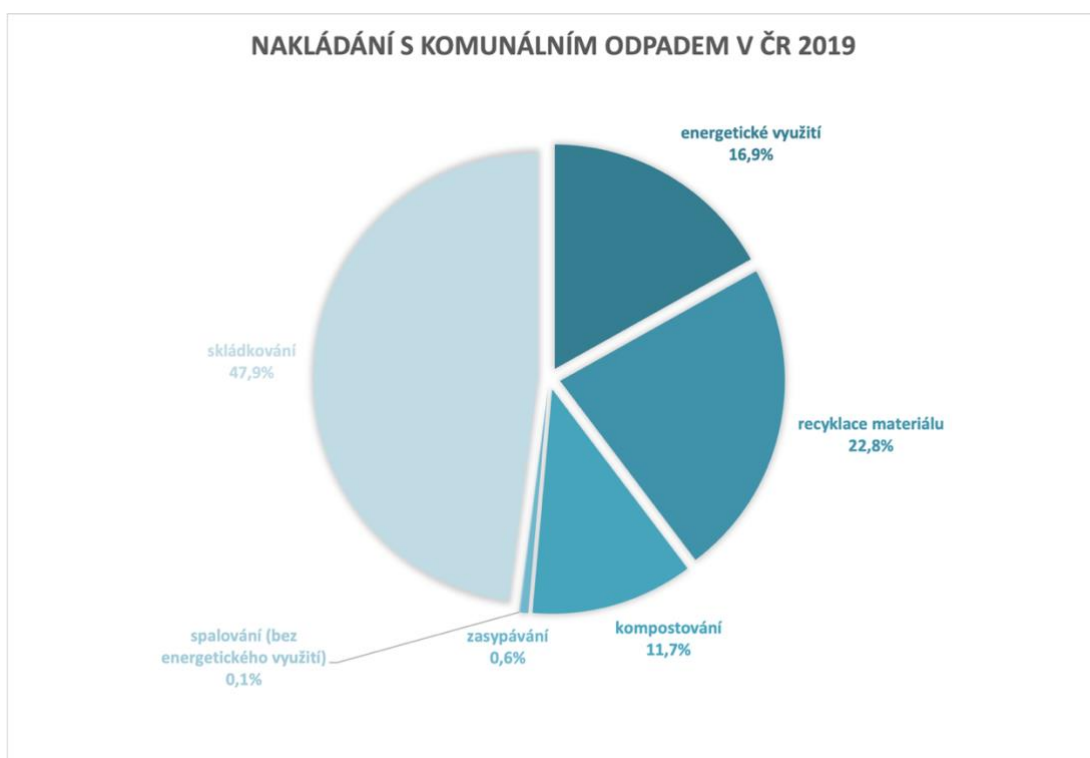
³ za recyklaci je zde považováno další materiální zpracování, kompostování a anaerobní digesce

Obrázek 8 Míra recyklace z celkového komunálního odpadu v procentech ve vybraných zemích EU v roce 2019. Zdroj: Eurostat, 2021, vlastní zpracování

Podle hodnotící zprávy Plánu odpadového hospodářství za roky 2019 a 2020 je v České republice odstraňováno (nevyužito) okolo 10 % z celkové produkce odpadu. Největší část odstraňovaného odpadu tvoří komunální odpad (přes 70 %) a nejčastějším způsobem jeho odstranění je skládkování. To je podle hierarchie nakládání s odpadem nejméně vhodný způsob. Mezi lety 2019 a 2020 dokonce došlo k mírnému zvýšení množství skládkovaného odpadu. (Bulková a kol., 2022)

Detailní graf nakládání s komunálním odpadem v ČR napovídá, že největší část je zpracována skládkováním. V roce 2019 tak na českých skládkách skončilo přes 2,5 milionu tun komunálního odpadu.

Obrázek 9 Nakládání s komunálním odpadem v ČR. Zdroj: ČSÚ, 2021, vlastní zpracování

EKO-KOM

Autorizovaná obalová společnost EKO-KOM založená v roce 1997 vytvořila systém třídění, recyklace a využití obalového odpadu, který je využíván po celé České republice. Je založen na spolupráci s obcemi a průmyslovými podniky a zaštiťuje celý proces od třídění odpadu až po jeho opětovné využití.

„Systém EKO-KOM“ je znázorněn na následujícím schématu.

Obrázek 10, „Systém EKO-KOM“. Zdroj: EKO-KOM, dostupné z: https://www.ekokom.cz/uploads/images/schemata/schema_CZ.jpg

Kromě zaštiťování komplexního systému zpětného odběru a recyklace v obcích, který EKO-KOM částečně spolufinancuje, zajišťuje společnost také možnosti odbytu vytříděných obalů. Mezi další činnosti společnosti patří například vzdělávání občanů v oblasti třídění odpadu, nebo výzkumy a analýzy odpadů. (EKO-KOM)

Pandemie Covid-19 a udržitelnost

Vzhledem ke stále trvající pandemii onemocnění Covid-19, která se v České republice objevila na jaře 2020, by bylo vhodné zmínit vliv této pandemie na produkci a nakládání s odpady.

Evropská komise v době pandemie výslovně radila domácnostem, aby nepřestávaly v poctivém třídění odpadu, aby se zajistil stálý přísun do zařízení na zpracování odpadu. Podle Evropské komise se totiž neprokázala žádná spojitost mezi přenosem respiračního onemocnění a odpadem. (European Commission, 2020)

Přesto Ministerstvo zdravotnictví České republiky „zakázalo“ třídít odpad domácnostem, kde se vyskytoval nakažený člověk. (MŽP, 2020)

Jak uvádí publikace od organizace Zero Waste Europe, některé podniky odmítaly během pandemie z hygienických důvodů vydávat potraviny a nápoje do vlastních obalů na více použití. Publikace však vysvětluje, že použití dobře umytých nádob či kelímků na více použití není o nic nebezpečnější než použití těch jednorázových. (Zero Waste Europe, 2020) Mnoho firem přesto během pandemie žádalo o posunutí plánovaného zákazu využívání jednorázových plastových

obalů. Evropská komise však i přes tyto žádosti zákaz ponechala tak, jak byl naplánován. (Simon, 2020)

Obecně nezůstalo počínání států v době pandemie bez povšimnutí. Česká nezisková organizace Arnika zabývající se životním prostředím zveřejnila a podzim roku 2020 publikaci, kde shrnuje bezprecedentní kroky, které učinily státy v dobách pandemie a ohrozili tím životní prostředí. Za Českou republiku je zde zmíněná kontroverzní výstavba komerčního komplexu v Praze, rekodifikace stavebního zákona nebo rychlé kroky ke konstrukci jaderné elektrárny. (Krivošík, 2020)

Ve statistických údajích o produkci a nakládání s odpady se mezi roky 2019 a 2020 zvýšila míra celkové produkce a zároveň i stouplo množství odstraněného odpadu pomocí skládkování. Souvisejícím údajem může být například přerušení dosavadního trendu ve snižování podílu smíšeného komunálního odpadu, kdy za rok 2019 tvořil smíšený komunální odpad 47,4 % a v roce 2020 to bylo 47,8 %.

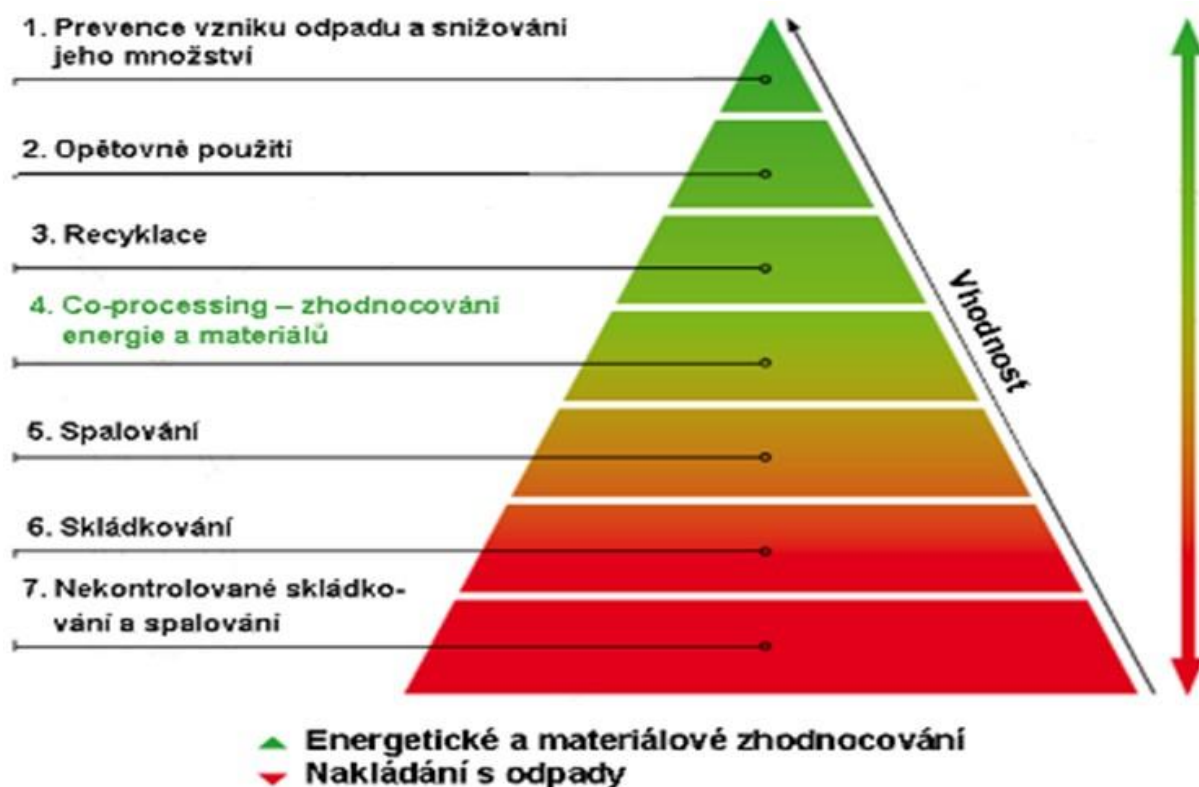
3.4 Legislativní rámec

Na základě nadřazenosti zákonů je uvedena nejdříve evropská legislativa, se kterou musí být české zákony v souladu.

3.4.1 Evropská Unie

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č.98 z roku 2008 ukládá členským státům povinnost zavést strategii prevence vzniku odpadů. (SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 98/2008)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady EU č. 2019/904 ze dne 5. června 2019 se zabývá omezením dopadu některých plastových výrobků na životní prostředí. Úloha plastů ve výrobě je sice důležitá a opodstatněná; problém ale vzniká v nadměrném využívání plastu pro krátkodobou spotřebu (podle principů lineární ekonomiky). Rozsáhlé negativní působení takového počínání na životní prostředí proto podle Evropského parlamentu vyžaduje legislativní opatření, které tyto vlivy omezí. Směrnice prosazuje přístupy cirkulární ekonomiky, které stojí na minimalizaci vzniku odpadů a jejich opětovného využívání ve výrobním procesu. Řídí se hierarchií způsobů nakládání s odpady, která je popsána již ve starší, výše zmíněné směrnici Evropského parlamentu a Rady EU z roku 2008. (SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2019/904)

Obrázek 11 Hierarchie nakládání s odpady. Zdroj: MŽP, Radovan Šejvl, dostupné z: <https://biom.cz/upload/9dde8a86bc39c815ad93f4e52cbe3ebf/graf-2-sejvl.jpg>

Směrnice (EU) 2018/851o odpadech také nastavuje konkrétní cíle v oblasti recyklace pro následující roky. Jednotlivé členské státy musí svými strategiemi povinně směřovat k naplnění těchto cílů. (Evropská Unie, 2018) Zároveň ve směrnici o skládkách odpadu směřuje k omezování skládkování recyklovatelného (nebo jinak využitelného) odpadu v souladu s již zmíněnou hierarchií nakládání s odpady. (Evropská Unie, 2018)

Směrnice o odpadech		
Recyklace komunálních odpadů	2025	55 %
	2030	60 %
	2035	65 %

Tabulka 4 Povinné cíle EU v recyklaci komunálních odpadů. Zdroj: MŽP, 2021, vlastní zpracování

Směrnice o skládkách odpadu		
Skládkování recyklovatelných (nebo jinak využitelných) odpadů	2030	Členské státy musí usilovat o minimalizaci skládkování recyklovatelných (nebo jinak využitelných) odpadů.
Skládkování komunálních odpadů	2035	Maximálně 10 % z celkové produkce komunálních odpadů.

Tabulka 5 Povinné cíle EU v skládkování odpadů. Zdroj: MŽP, 2021, vlastní zpracování

Velmi diskutovaným politickým tématem je nový klimatický zákon (European Green Deal), který členské státy Evropské Unie schválili na konci června roku 2021. Hlavním cílem tohoto zákona je

dosažení uhlíkové neutrality v Evropě do roku 2050. Mezi způsoby, jak tohoto cíle zákon dosáhnout patří například používání „čisté“ energie z obnovitelných zdrojů, vytvoření dostupné a bezemisní dopravní infrastruktury, nebo zajistit udržitelnost technologií a produktů během takzvané třetí průmyslové revoluce. (Evropská komise, 2021)

3.4.2 Česká republika

Legislativní definici udává § 4 aktuálního zákona o odpadech takto: „Odpad je každá movitá věc, které se osoba zbavuje, má úmysl nebo povinnost se jí zbavit.“ (Zákon č. 541/2020 Sb., § 4, 2021). Kategorizace odpadů dle platné legislativy pak dělí odpad na základě kategorie na nebezpečný a ostatní, a na základě druhu v souladu s platným katalogem odpadů. (Zákon č. 541/2020 Sb., § 6). Dle vyhlášky č. 8/2021 Sb. o Katalogu odpadů a posuzování vlastností odpadů je v České republice zavedena kategorizace odpadů dle kódů. Odpady jsou rozděleny podle druhu a původu do dvaceti skupin, přičemž komunální odpad patří do poslední skupiny a je označován kódem 20. Dále se pak komunální odpad rozděluje na tři podskupiny, konkrétně na Složky z odděleného sběru (20 01), Odpady ze zahrad a parků (20 02) a Ostatní komunální odpady (20 03). Tyto tři podskupiny se dále dělí na konkrétní druhy daného odpadu. Plné znění katalogu odpadů včetně kódů je obsaženo v příloze č. 1 uvedené vyhlášky. (Vyhláška č. 8/2021 Sb., 2021)

Vůbec první zákon o odpadech vznikl v České republice v roce 1991. V současnosti všechna základní pravidla pro nakládání s odpady stanovuje zákon č. 541/2020 Sb., který vešel v platnost 1.1.2021. Nový zákon o odpadech si výslovně klade za cíl vysokou ochranu životního prostředí, zdraví lidí a udržitelné využívání přírodních zdrojů. Hodlá toho dosáhnout následováním hierarchie nakládání s odpady podle evropské legislativy, kdy se zaměří především na prevenci vzniku odpadů a minimalizaci nejméně vhodného způsobu nakládání (skládkování). Třetí paragraf první části zákona pak definuje tuto hierarchii jako takovou, „podle níž je prioritou předcházení vzniku odpadu, a nelze-li vzniku odpadu předejít, pak v následujícím pořadí jeho příprava k opětovnému použití, recyklace, jiné využití, včetně energetického využití, a není-li možné ani to, jeho odstranění“. Při uplatňování této hierarchie se pak zohledňuje několik faktorů, jako například celý životní cyklus výrobku, technická proveditelnost, hospodářská udržitelnost nebo ochrana zdrojů.

V příloze má pak zákon o odpadech stanoveno několik cílů odpadového hospodářství, které mají být díky této legislativě lépe naplňovány a pomoci tak transformaci k cirkulární ekonomice. (ČESKO, 2020, Zákon o odpadech)

Důležitými aspekty v novém zákonu o odpadech jsou navyšované cíle recyklace komunálních odpadů, přičemž cíle stanovené obcím jsou výše než cíle celkové. Do roku 2035 by pak míra recyklace v České republice postupně měla dosáhnout až na 65 % z celkového objemu komunálních odpadů. (Maršák, 2021)

Pro alespoň hrubou představu současné situace může pomoci obrázek číslo 5 ze strany 26, kde je zobrazena míra recyklace v roce 2019 napříč vybranými evropskými zeměmi. Z grafu lze vyčíst, že se Česká republika s mírou recyklace lehce nad 30 % v tomto ohledu řadí spíše do podprůměrného spektra, a je tedy potřeba klást na cíle recyklace velký důraz.

Dalším z cílů pro rok 2035 je dosažení následujícího poměru: již zmíněných 65 % recyklace, 35 % energetické využití a pouze 10 % skládkování. Zákon o odpadech se tohoto cíle snaží dosáhnout pomocí zákazu skládkování využitelných odpadů (definovaných v § 40) od 1.ledna 2030. Na tento

stav se má stát v následujících letech připravovat postupným zvyšováním poplatků za skládkování. Do procesu jsou zařazeny i motivační aspekty ve formě třídicích slev pro obce, které budou vypočítávány z množství uloženého komunálního odpadu na skládky v přepočtu na jednoho obyvatele. Čím více odpadu obce vytřídí, tím méně je bude stát uložení zbylého směšného komunálního odpadu na skládce. (Maršák, 2021)

Jak uvádí graf o nakládání s odpadem na obrázku číslo 6 na straně 26, v roce 2019 na českých skládkách skončilo skoro 50 % celkově vygenerovaného komunálního odpadu, je tedy zřejmé, že skládkování musí být v následujících letech markantně omezeno a nahrazeno vhodnějšími způsoby využití odpadu (v souladu s odpadovou hierarchií). Pro porovnání, podle dat z roku 2017 byl evropský průměr míry skládkování 24 %, přičemž například sousední Německo ukládalo v daném roce na skládky pouhé 1 % komunálních odpadů. Švédsko už v roce 2017 dokonce neskládkovalo vůbec. (Evropský parlament, 2021)

Plán odpadového hospodářství (POH)

Na základě povinnosti vyplývající z evropské směrnice 98/2008 vypracovaly příslušné orgány Plán odpadového hospodářství (dále jen POH) pro Českou republiku, který byl schválen v prosinci roku 2014 a je platný pro období 2015-2024. Jedná se o klíčový dokument, který zpracovává dlouhodobou strategii pro nakládání s odpady v souladu s výše zmíněnou hierarchií. Mezi klíčové priority POH patří prevence vzniku odpadu, minimalizace rizik spojených s nakládáním s odpady, nebo maximalizace využití odpadů na cestě za plně cirkulární ekonomikou.

POH stanovuje celkem čtyři strategické cíle, které jsou doplněny dalšími hlavními a dílčími cíli.

- 1. Předcházení vzniku odpadů a snižování měrné produkce odpadů.*
- 2. Minimalizace nepříznivých účinků vzniku odpadů a nakládání s nimi na lidské zdraví a životní prostředí.*
- 3. Udržitelný rozvoj společnosti a přechod k cirkulární ekonomice.*
- 4. Maximální využívání odpadů jako náhrady primárních zdrojů.*

(Ministerstvo životního prostředí, 2015)

Na POH pro ČR pak navazují POH pro jednotlivé kraje, potažmo POH jednotlivých měst. Podle předchozího zákona o odpadech měla povinnost vytvořit plán odpadového hospodářství každá obec, která ročně produkovala více než 10 tun nebezpečného odpadu nebo více než 1000 tun ostatního odpadu. Tato skutečnost byla ale s novým zákonem o odpadech změněna. Od 1.1.2021, kdy tento zákon vešel v platnost, už obce nemají povinnost vytvářet POH, pouze musí každoročně podat kvantifikované výsledky svého hospodářství. (Zákon č. 541/2020 Sb.)

Podle evropské směrnice 2008/98/ES musí navíc jednotlivé členské státy vypracovat Program předcházení vzniku odpadů, aby bylo podpořeno následování hierarchie nakládání s odpady.

4 Smart cities

Pojem smart cities neboli chytrá města se velmi úzce pojí s tématem cirkulární ekonomiky. Koncept smart city je v podstatě nástrojem, pomocí kterého lze dosáhnout udržitelného rozvoje a nastolit cirkulární ekonomiku na úrovni obcí.

4.1 Definice

Definice smart cities není zcela ustálená a neustále se vyvíjí. (Maštálka, 2016) Podle Technické univerzity ve Vídni Smart city 4.0 stojí na 6 pilířích určujících „inteligenci“ města. Tyto pilíře jsou označovány jako Smart Economy, Smart Governance, Smart Living, Smart Environment, Smart People, Smart Mobility. Pokrývají tedy celou oblast různých problematik města od chytrých systémů dopravy, bydlení, ekonomiky, vládnutí a prostředí až po vzdělávání svých obyvatel. (*European smart cities, 2015*)

Původní myšlenka smart city vznikla jako rozšíření konceptu inteligentních budov, který je rozvíjen už od 60. let 20. století. (Wong, 1997)

Americká společnost IBM, která je považována za jednoho z průkopníků této koncepce definuje smart city jako takové město, které optimálně využívá všechny momentálně dostupné informace k lepšímu porozumění a kontrole svých procesů a optimalizaci využívání vyčerpatelných zdrojů. (*TWI Global*)

Podle Evropské komise je smart city místem, kde se původní sítě a služby stávají efektivnějšími díky využití digitálních technologií, a to za účelem zlepšení kvality života obyvatel a prosperity místních firem. Chytrá města se snaží prostřednictvím technologií lépe využívat zdroje a minimalizovat škodlivé emise. To obnáší například inteligentnější dopravní infrastrukturu, dodávky vody, odpadové hospodářství nebo efektivnější způsoby osvětlování a vytápění budov. Zároveň probíhá snaha o interaktivní a responzivní městskou administrativu, bezpečnější veřejné prostory a akceptování potřeb stárnoucí populace. (*Evropská komise*)

Podle Czech Smart City klastru zní definice chytrých měst takto: „Koncept chytrých měst (Smart City) je strategický přístup k efektivnímu řízení všech oblastí fungování města. Využívá moderních technologií k vzájemné integraci dílčích oblastí (doprava, energetika, bezpečnost, vodní a odpadové hospodářství atd.) a vede k dlouhodobé ekonomické a environmentální udržitelnosti města a spokojenosti jeho obyvatel.“ (*Czech Smart City Cluster, 2017*)

Smart city 4.0, koncept zpracovaný Univerzitou ve Vídni roku 2015, pohlíží na chytré město z perspektivy šesti klíčových oblastí.

- Chytrá ekonomika – inovace, produktivita práce, zaměstnanost, mezinárodní integrace, „image“ města,
- Chytrá mobilita – dostupný systém dopravy, využívání infrastruktury informačních technologií,
- Chytré životní prostředí – znečištění ovzduší, dostupné zdroje,
- Chytrí lidé – dostupnost celoživotního vzdělávání, otevřenost, diverzita,
- Chytré bydlení – kultura, zdravotní služby, kvalita bydlení, turistická atraktivita
- Chytrá správa a řízení města – veřejné a sociální služby, transparentnost...

(*European Smart Cities, 2015*)

Ministerstvo pro místní rozvoj zavedlo roku 2019 metodiku pro hodnocení chytrých měst. Tato metodika hodnotí chytrá města v celkem 9 oblastech, konkrétně pak:

- efektivní vládnutí,
- inteligentní plánování území,
- mobilita,
- zkvalitňování veřejných budov,
- inovativní energetika,
- zdraví a místní komunita,
- životní prostředí a modro-zelená infrastruktura,
- sociálně-ekonomická oblast,
- ICT⁴ infrastruktura.

(Kandusová, 2019)

Konkrétní faktory, které určují „inteligenci“ města, jsou pak obsaženy v rámci uvedených oblastí jako vhodně zvolené indikátory. Napříč městy se tyto indikátory pochopitelně liší, a to nejen podle velikosti města a skladby obyvatel, ale zejména podle priorit, které si dané město zvolí. (Lom, 2016)

Ministerstvo pro místní rozvoj vydalo v březnu 2021 také Koncepti smart cities, která vyšla zejména za účelem naplnění Inovační strategie České republiky 2019-2030. Cílem českých smart cities pak podle tohoto dokumentu není jen zavádění chytrých řešení, ale také odolnost a celkové zlepšení kvality života, a to nejen ve městech, ale i menších obcích. Chytrá řešení jsou zde definována jako taková, která splňují 7 principů.

- „Princip změny směru – znamená to vytvářet podmínky, aby tam, kde je to možné a účelné, byly služby lidem doručovány a práci a podnikání bylo možné vykonávat z domova nebo z místa blízkého bydliště.
- Princip odolnosti – jedná se o odolnost lidí a komunit, lokální ekonomiky, životního prostředí a soudržnosti v území na základě digitalizace a inovativních řešení.
- Princip jednoho řešení s několika efekty – očekává se řešení, které přinese několik významných efektů (řeší více potřeb najednou) holistickým přístupem.
- Princip „krátkých vzdáleností“ – vše, co je možné zajistit lokálně, je třeba zajistit lokálně, resp. v co nejkratší vzdálenosti (za využití pravidla 3E – hospodárnost, efektivnost, účinnost).
- Princip spolupráce a finanční udržitelnosti k dosažení efektivity řešení – jedná se o spolupráci se všemi partnery v území, využití vícezdrojového financování s ohledem na jeho dlouhodobou udržitelnost.
- Princip koheze a komplementarity, horizontálního a vertikálního propojení – nové řešení vede k vyrovnávání příležitostí, snižuje tenze, řešení na sebe navazují, spolupráce a propojení na všech úrovních i všech úrovních veřejné správy je základním předpokladem pro dosažení odolnosti a soudržnosti.

---

⁴ ICT je zkratkou pro Information and Communication Technology, tedy informační a komunikační technologie

- Princip řešení založený na relevantních informacích a faktech (evidence based) na základě faktů, otevřenosti a sdílení dat, transparentnosti a rovných příležitostech – generují se data srozumitelná a přístupná pro inovační aplikace a rozvoj životů lidí, komunit, a pro podnikání (Sharing is caring).“

(MMR, 2021)

Za první globální technologickou firmu, která se začala zabývat smart cities, je považována americká IBM. Problematika smart cities začala být masivně diskutována za celosvětové ekonomické krize roku 2008. Důvodem zavádění byla tehdy hlavně efektivita a optimalizace využití zdrojů, které přinášely firmám určitý zisk. Firmy kvůli tomu tehdy čelily kritice, protože vznikaly pochybnosti o jejich prvotním záměru, kterým by mělo být obecné zlepšení podmínek pro celé město. Dodnes funguje mnoho firem, které smart cities používají pouze jako „nálepku“ pro marketingové účely a ve skutečnosti nenaplňují skutečnost podstatu konceptu. Města by měla tedy vždy dobře zvažovat, do jakých technologií budou investovat, aby byla skutečně chytrá. Že má město automatické pouliční osvětlení tedy hned automaticky neznamená, že je smart. (Lom, 2016)

4.2 Motivace pro vznik

Jedním z hlavních důvodů, proč se zavedení chytrých měst považuje za nezbytné je rychlý růst populace. V roce 1950 se světová populace odhadovala na 2,6 miliardy lidí. Roku 1987 už to bylo 5 miliard, v roce 1999 6 miliard a roku 2011 už světová populace dosáhla hranice 7 miliard obyvatel. Předpokládá se, že v následujících letech se ze současných 7,7 miliard čísla opět rapidně zvednou, a to až na odhadovaných 11 miliard do konce tohoto století. (United Nations)

Druhým klíčovým důvodem je narůstající míra urbanizace neboli stěhování obyvatel do měst. Její počátek můžeme spojit už s průmyslovou revolucí v 19. století, kdy probíhaly masivní přesuny pracovníků továren. Aby byl možný proces urbanizace kvantifikovat, byl zaveden pojem míra urbanizace, který je možné vypočítat jako podíl počtu obyvatel žijících ve městech ku celkovému počtu. Uvádí se, že tato hodnota může dosáhnout maximálně okolo 90 %. V roce 2016 byla míra urbanizace v České republice 75 %. (Lom, 2016)

Je tedy patrné, že trend urbanizace celosvětově narůstá, a proto je potřeba navrhovat chytrá řešení pro spokojený, bezpečný a efektivní městský život.

Dva výše zmíněné hlavní důvody samozřejmě nejsou jedinou motivací k budování chytrých měst. Smart City Cluster například uvádí zatraktivnění města pro své obyvatele i místní firmy a dále také zvýšení jeho konkurenceschopnosti. (Smart City Cluster, 2017)

4.3 IoT

Téma smart cities velmi úzce souvisí s dalším často diskutovaným termínem, kterým je Internet of Things, pro který se vžila zkratka IoT. Jako český ekvivalent pak bývá používáno označení „internet věcí“.

„Pokud je tu možnost, jak dvě věci propojit, někdo už to pravděpodobně udělal, anebo brzo přijde na to, jak to udělat.“

(Greengard, 2021, s. 4)

Hlavní myšlenkou IoT je komunikace mezi jednotlivými „inteligentními“ systémy, která má přinášet nové funkce a usnadnění pro jejich uživatele. Příkladem můžou být dnes již známá parkoviště zobrazující počet volných míst, kdy systém „počítá“ zaparkovaná auta a posílá informaci do informačního panelu. Určitým dalším stupněm by mohlo být propojení se samotným automobilem, který automaticky řidiče dovede na jiné vhodné parkovací místo. *(Greengard, 2021)*

5 PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE

System biopopelnic Traunstein

Okresní město Traunstein vybuodovalo v roce 2020 komplexní systém povinného vlastnictví biopopelnic pro každou domácnost. Povinné vlastnictví biopopelnic vychází ze zákona o oběhovém hospodářství (Kreislaufwirtschaftsgesetz), odmítnout mohou občané pouze v případě vlastního kompostování. Kraj za tímto účelem rozdal ke každé domácnosti příslušnou biopopelnici společně s edukativními materiály a informacemi k přidružené aplikaci pro smartphony. Tato aplikace dokáže uživatele například upozornit na blížící se svoz (a tedy nutnost připravit popelnici), což je samozřejmě funkce, kterou si může uživatel nastavit podle svých preferencí. Aplikace dále také poskytuje komplexní informace v oblasti třídění odpadu, a to včetně obsáhlého seznamu, kde si uživatel může vyhledat konkrétní druh odpadu a díky aplikaci okamžitě zjistí, jak s ním v rámci svého města nakládat. V neposlední řadě obsahuje aplikace virtuální tržnici, kde je možné darovat nepotřebné věci, umožnit tak jejich opětovné využití a následovat tak principy cirkulární ekonomiky.

Kávové kelímky a krabičky na jídlo na více použití

V České republice funguje několik projektů, které uvádějí do oběhu kávové kelímky na více použití. Systém funguje na principu zálohy, kterou zákazník zaplatí a příště může kelímek buď využít znovu, anebo jej vrátit a dostat zpět zaplacenou zálohu. Do systému je zapojeno několik podniků po celém Česku, výhodou je tak možnost koupě či vrácení kelímku na více místech. Mezi firmy provozující tento systém patří například Otoč kelímek nebo GoCup.

Dalším úspěšným a smysluplným projektem je takzvaná REkrabička, což je zálohovaná nádoba na jídlo. Funguje na stejném principu jako kávové kelímky a do systému je zapojeno 364 partnerů po Česku i Slovensku. REkrabička je navíc vyrobena v České republice ze 100 % recyklovatelného materiálu. *(REkrabička, 2021)*

Používání obalů na více použití je jedním z kroků k cirkulární ekonomice. V následujících letech se dá předpokládat, že podobné projekty budou kvůli nastupujícímu zákazu používání některých jednorázových obalů zaváděny mnohem častěji a s větší intenzitou.

Rosice u Brna – rPET InWaste s.r.o.

Od léta 2021 funguje nedaleko Brna nová továrna na zpracování plastu. Firma disponuje technologií, která umožňuje v podstatě nekonečné recyklování plastu pro potravinářské využití. Z použitých PET lahví, které recykluje na takzvaný rPET (recyklovaný PET) dokáže firma na své energeticky nenáročné lince vyrobit regranulát vhodný k použití v potravinářství. Použité obaly, pokud se vrátí zpět jako vytříděný materiál, mohou být tímto způsobem využívány stále dokola.

(rPET In Waste, 2021)

Moderní technologie pro opakované zpracovávání PET lahví je skvělým příkladem cirkulární ekonomiky, kdy se odpad stává zdrojem a uzavírá tak pomyslný kruh výroby. Mísí rPET InWaste je totiž „Uzavřít cirkulární kolečko v rámci PET lahví v České republice, měníme odpad v surovinu.“ *(rPET In Waste, 2021)*

Smart city compass

Projekt Smart city compass vznikl ve spolupráci Ministerstva pro místní rozvoj, Technologické agentury ČR a ČVUT. Byl navržen jako podpůrný nástroj umožňující obcím efektivnější řízení v rámci udržitelného rozvoje. V rámci webové aplikace se tak mohou obce lépe orientovat v nadřazených cílech pro udržitelná města a lépe tak nastavovat své strategie. Společně se skupinou expertů z oboru byl sestaven seznam cílů a indikátorů v oblasti udržitelných měst a byl zveřejněn v rámci webové aplikace. V současné době tento podpůrný systém využívá pouze zlomek českých měst a obcí. Smart city compass přitom nabízí značné zjednodušení a orientaci v aktuálních nadřazených cílech udržitelného rozvoje a je dobrým příkladem využití moderních technologií ve veřejné správě.

6 METODOLOGIE

V teoretické části práce byla provedena rešerše odborné literatury včetně odborných článků a jiných publikací, české i evropské legislativy a mezinárodních, evropských i národních strategických plánů v oblasti cirkulární ekonomiky, udržitelného rozvoje a odpadového hospodářství.

Dále byla v teoretické části využita data Českého statistického úřadu a Eurostatu, jež byla interpretována v samostatně zpracovaných grafech.

Pro získávání informací ohledně města Tábor byly použity informace zveřejněné na webových stránkách města a dále materiály a ústně poskytnuté informace od vedoucí oddělení životního prostředí města Tábor Ing. Lenky Koubkové.

V praktické části byla provedena částečná analýza současně platného strategického plánu města Tábora, kdy byly analyzovány oblasti týkající se problematiky odpadového hospodářství a cirkulární ekonomiky.

6.1 Strategické plánování měst a obcí

Strategické plánování obecně slouží jako nástroj k realizaci pozitivních změn v rámci organizace. Organizací pak může být například firma, instituce či obec. Pro každý typ organizace je postup strategického plánování odlišný, přičemž v případě obcí se jedná o velmi komplexní dokument zahrnující velké množství aktérů. (Šilhánková, 2018)

Z výzkumu, který byl učiněn v roce 2015 vyplynulo, že strategický plán zpracovává většina českých měst a obcí. Záleží přitom na velikosti obce a přibližně platí tvrzení, že čím větší obec, tím pravděpodobněji má vypracovaný strategický plán. V případě měst nad 10 000 obyvatel se dá hovořit o 90 %. (Ježek, 2015)

Zasazení do konceptu strategického řízení

Podle Krbové (2016) je strategické plánování procesem patřícím do strategického řízení. Cílem strategického řízení je sestavit a implementovat strategii, která má sloužit jako prostředek k dosahování rozvoje v rámci určitého subjektu či území.

Půček rozlišuje v rámci strategie 3 základní pojmy – strategický přístup, strategické řízení a strategické plánování. První zmíněný pojem je chápán jako způsob myšlení, kdy jsou veškeré činnosti a zdroje soustavně využívány k dosažení stanovených cílů. Strategické řízení zahrnuje kromě sestavení plánu i jeho plnění a následný převod do operativy a strategické plánování pak znamená pouze tvorbu plánu jako takového. (Půček, 2018)

V jiné ze svých publikací se Půček (2012) při popisu efektivního strategického řízení opírá o známou myšlenku rakouského ekonomy Petera Druckera „dělat správné věci správně“. V konceptu strategického řízení měst to znamená pracovat na správných (vhodně zvolených) cílech, správně provádět činnosti k jejich naplnění a také vše správně komunikovat. Základnu tomuto modelu přitom tvoří lidské principy a hodnoty. Autoři publikace Strategické plánování a řízení pro obce a regiony se dále také shodují na použití přístupu „zdravého selského rozumu“, který chápou jako

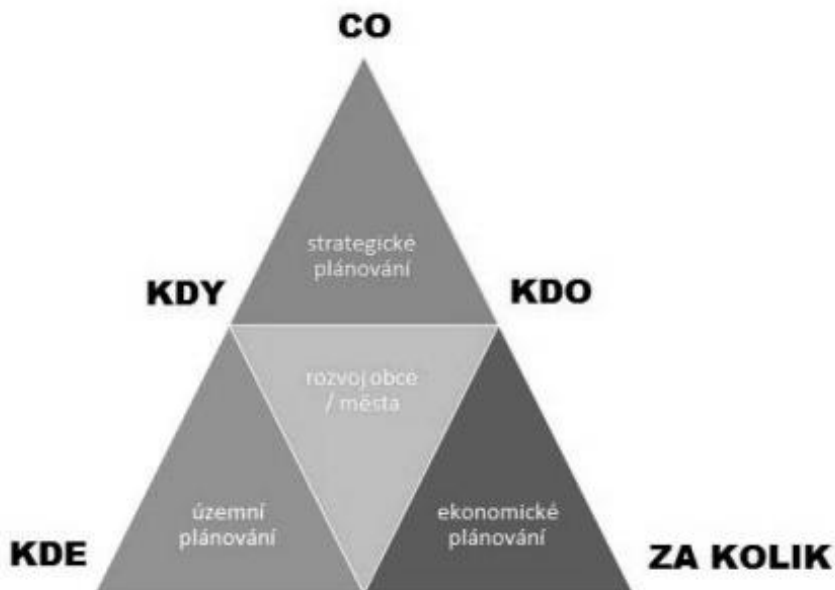
logické a srozumitelné rozhodování o prospěšných věcech s ohledem na místní podmínky. (Půček, 2012)

Ježek (2015) pojmenovává 2 moderní přístupy, které se v současnosti ve spojitosti s plánováním diskutují. Jedná se o model integrovaného rozvojového plánování, který byl později značně ovlivněn plánovacím inkrementalismem. Autor uvažuje propojení těchto dvou modelů do perspektivistického inkrementalismu a považuje ho za model strategického plánování pro města a regiony.

Obrázek 12 Perspektivistický inkrementalismus – model strategického plánování pro města a regiony. Zdroj: Ježek, 2015, s.21

Podle Šilhánkové patří strategický plán do střednědobých plánovacích aktivit, plánuje tedy v horizontu 10-15 let. Aby byla strategie města kompletní, musí být patrná provázanost na další plány, zejména pak územní a finanční. Často se v tomto ohledu v praxi vyskytují nedostatečnosti, ať už v absenci některých typů plánů, nebo jejich nedostatečné provázanosti. Strategický plán by měl odpovídat na 3 zásadní otázky: co, kdy a kdo. Vazba mezi jednotlivými plány je pak znázorněna na následujícím schématu. (Šilhánková, 2015)

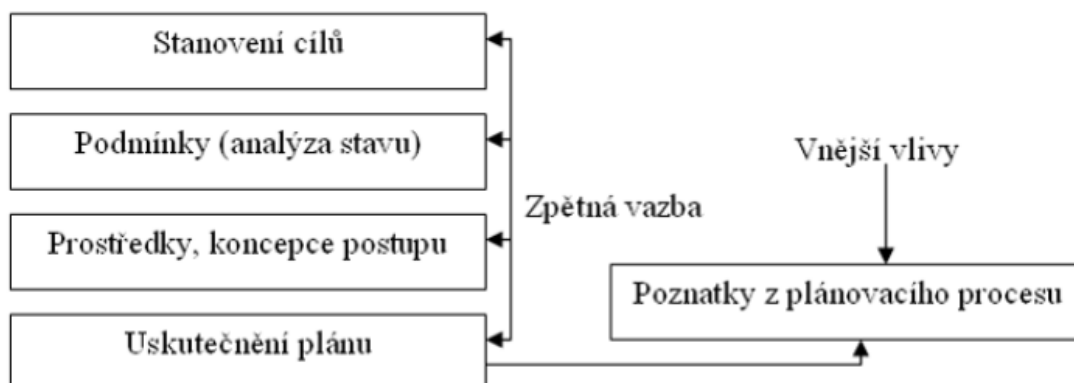

Obrázek 13 Schéma provázanosti plánů. Zdroj: Šilhánková, 2015

6.1.1 Tvorba strategického plánu

V současné době je pro tvorbu strategických plánů měst a obcí využíván jeden z následujících základních postupů. První postup spočívá ve stanovení vize, z níž pak vycházejí jednotlivé cíle a opatření. Druhá metoda nejdříve sbírá návrhy projektů, které se postupně integrují do jednotného konceptu. Podle výše zmíněné teorie první postup odpovídá tradičnímu lineárnímu plánování, druhý pak plánovacímu inkrementalismu. Kvantitativní výzkum z roku 2015 s 573 respondenty z řad měst a obcí ČR ukázal, že první ze zmiňovaných postupů používají spíše větší města (nad 10 000 obyvatel), zatímco druhý vyhovuje spíše menším městům a obcím. (Ježek, 2015)

Šilhánková (2018) uvádí dva postupy, které je možné při strategickém plánování pro veřejnou správu využít. První postup je znázorněn na následujícím schématu.

Obrázek 14 Postup strategického plánování. Zdroj: Šilhánková, 2018.

Druhým uvedeným postupem je manažerské plánování a je rozděleno do následujících fází:

- *Uvědomění si příležitostí a hrozeb,*
- *Stanovení cílů,*
- *Vývoj předpokladů,*
- *Určování alternativních postupů,*
- *Hodnocení alternativ,*
- *Volba jedné z alternativ k realizaci.*

(Šilhánková, 2018, s. 10)

Na základě zpracování rozlišujeme čtyři metody tvorby strategických dokumentů. První je expertní metoda, kdy plán zpracovává najatá skupina expertů, metoda komunitní, kdy se o tvorbu plánu stará místní skupina zainteresovaných osob (komunita) a metoda vnitřních zdrojů, kdy je plán kompletně vypracován zaměstnanci magistrátu města. Poslední (a nejčastější) je pak různou kombinací předchozích uvedených metod. (Šilhánková, 2018)

Půček a Koppitz (2012) rozlišují v procesu strategického plánování celkem 7 fází:

1. *Správná komunikace,*
2. *Přijetí rozhodnutí,*
3. *Analytická část plánu,*
4. *Strategie – návrhová část plánu,*
5. *Zavedení implementačních pravidel,*
6. *Realizace,*
7. *Ověření trvalého zavedení.*

Pro tvorbu strategického plánu města je podle Šilhánkové (2018) nejvhodnější rozdělit proces do 4 fází:

- *Analytická část,*
- *Strategická část,*

- *Realizační část,*
- *Monitorovací a hodnotící část.*

Jádrem tvorby strategického plánu jako takového tak podle obou autorů zůstává analytická a návrhová část, která je v praxi následována implementací a monitoringem dosahování stanovených cílů pomocí zvolených indikátorů.

Analytická část

Analytická část strategického plánu města obsahuje v první řadě situační analýzu, jejímž účelem je shrnout veškerá data o území města, jeho obyvatelstvu a ekonomické stránce. Ve zmíněných oblastech se přitom sledují následující faktory:

1. Obyvatelstvo:

- *Demografická struktura;*
- *Zdravotní stav obyvatelstva;*
- *Mobilita obyvatelstva;*
- *Domácnosti a jejich vybavení;*
- *Bydlení.*

2. Ekonomika:

- *Zaměstnanost a příjmy obyvatelstva;*
- *Ekonomický profil obce;*
- *Hospodaření obce;*
- *Trh s nemovitostmi.*

3. Území:

- *Širší vztahy a vazby;*
- *Geografické charakteristiky;*
- *Urbanistické charakteristiky;*
- *Občanská vybavenost (školství, zdravotnictví, kultura, sportovní a rekreační zařízení, maloobchod a služby, veřejné stravování a ubytování);*
- *Doprava;*
- *Technická infrastruktura (vodní hospodářství, zásobování energiemi, telekomunikace);*
- *Životní prostředí;*
- *Zemědělství.*

(Šilhánková, 2018, s. 41)

Některé strategické plány uvádějí jako samostatnou část analýzu podnikatelského prostředí, která má mapovat všechny významné zaměstnavatele, kteří poskytují obyvatelům města svá pracovní místa.

Dalším nástrojem analytické části je vnitřní a vnější analýza, která bývá nejčastěji realizována metodou SWOT. Vnitřní faktory, tedy ty, které se týkají současnosti, popisují silné a slabé stránky města. Silnými stránkami se rozumí konkurenční výhody města a slabými stránkami ovlivnitelné faktory, kterým je potřeba věnovat pozornost. Na druhé straně matice SWOT pak stojí vnější faktory

popisující příležitosti a hrozby z budoucnosti, které mohou město ovlivnit zvenčí a je potřeba analyzovat, které z nich vyžadují od města reakci. (Šilhánková, 2018)

Ochrana a Půček (2011) vyjmenovávají dalších několik metod, které je možné použít v analytické části strategického plánu. Patří mezi ně například brainstorming, Ishikawův diagram, hierarchická či dimenzionální analýza nebo strom problémů.

Strategická část

Strategická část navazuje na analýzu, jež byla provedena v části předchozí. Z této analýzy by měly vyplynout klíčové oblasti rozvoje, jimiž by se jednotlivé kroky strategie měly zabývat. Hlavními body v této části jsou:

- *Strategický záměr*, který má určovat směřování obce či města a ilustrovat vizi do budoucnosti,
- *Specifické cíle* neboli konkrétní kroky a projekty, které budou napomáhat k dosahování stanoveného záměru,
- *Strategie*, kde je podrobněji popsána cesta za určenými cíli a záměrem.

(Šilhánková, 2018)

PRAKTICKÁ ČÁST

Strategický plán cirkulární ekonomiky

Cílem praktické části této práce je vytvoření návrhu strategického plánu cirkulární ekonomiky pro město Tábor a jeho zasazení do existujícího strategického plánu města Tábora. Návrh strategického plánu bude podle teorie tvorby strategického plánu rozdělen do dvou hlavních částí. První část bude obsahovat analýzu současného stavu v oblasti cirkulární ekonomiky se zaměřením na problematiku odpadů. Analýza bude provedena popisem současné situace. Budou definovány aplikované principy odpadového hospodářství včetně aktuálních způsobů nakládání s odpady. Nezbytné je také zasazení nového strategického plánu do existujícího rámce. Dále bude sestavena analýza SWOT, která se také bude soustřeďovat pouze na téma cirkulární ekonomiky v oblasti odpadů. Druhá, návrhová část strategického plánu pak definuje vizi a jednotlivé strategické cíle, na které budou navazovat navrhovaná opatření.

7 Analytická část

7.1 Analýza současného stavu

7.1.1 Základní informace

Tábor je okresní město v Jihočeském kraji ležící přibližně 60 km severně od Českých Budějovic a 90 km jižně od Prahy. K 1.1.2021 má Tábor podle informativního odhadu Ministerstva vnitra České republiky 33 136 obyvatel a je tak po Českých Budějovicích druhým největším městem kraje. Součástí katastrálního území Tábora je také 13 příměstských částí (Hlinice, Čelkovice, Čekanice, Měšice, Zárýbničná Lhota, Zahrádka, Všechov, Smyslov, Horky, Klokoaty, Náchod, Větrovy, Stoklasná Lhota, Záluží). Z geologického hlediska leží Tábor v Táborské pahorkatině. Jeho nejvyšším bodem je se svými 522 m n. m. rozhledna Hýlačka, nejnižším pak řeka Lužnice (384 m n. m.).

7.1.2 Odpadové hospodářství

V této části je popsán současný stav v oblasti odpadové problematiky, jsou vyznačeny způsoby nakládání a zmíněny uskutečněné projekty. Je vymezeno, které části nadřazených strategických rámců tento plán rozšiřuje.

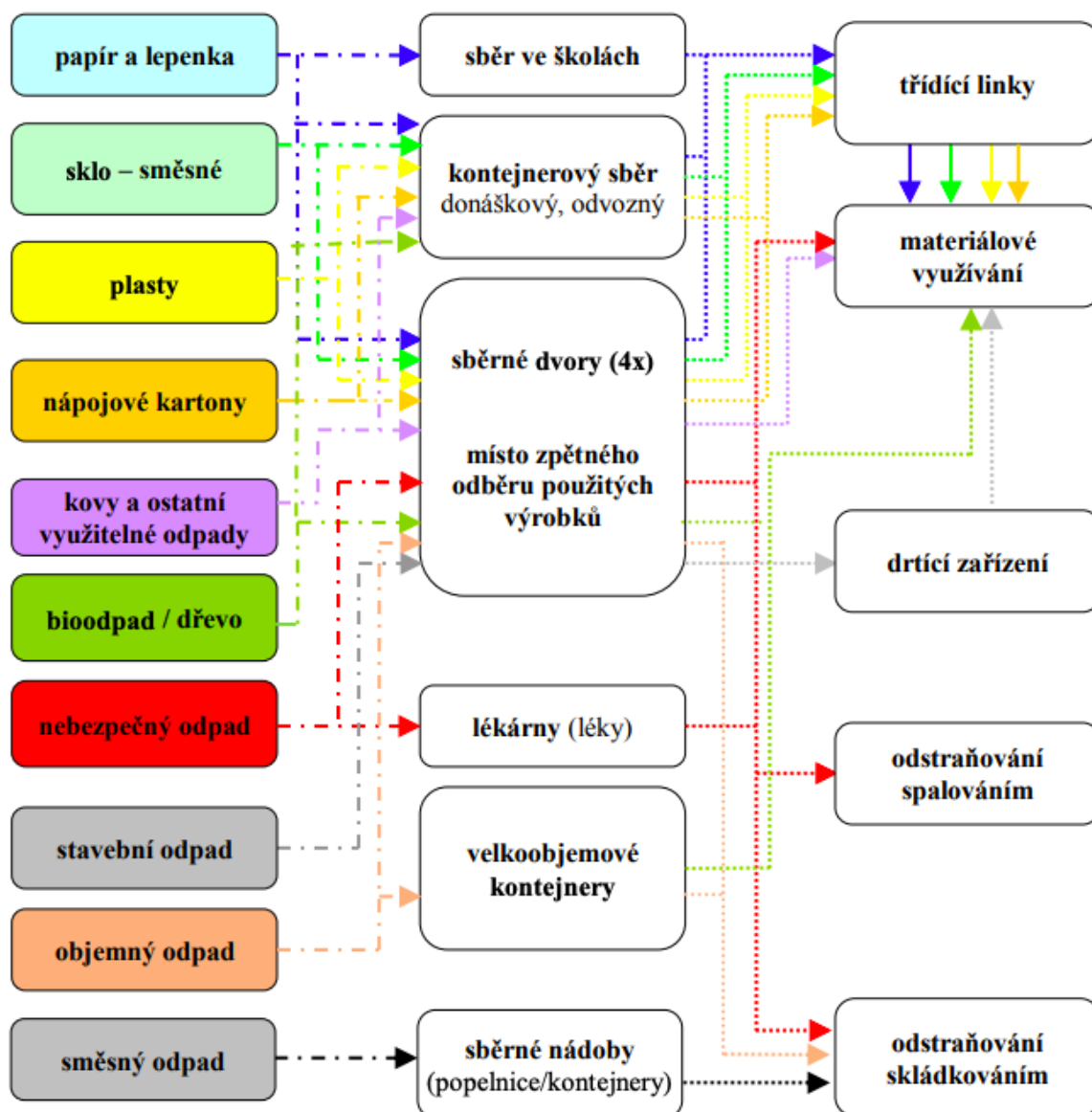
V následující kapitole je popsána aktuální situace v nakládání s odpady, včetně podrobného schématu. Jsou zde popsány společnosti, které se odpadovým hospodářstvím v Táboře zabývají a zmíněná je i změna, kterou v této oblasti způsobila pandemie COVID-19.

Veškeré služby týkající se odpadového hospodářství v současné době zajišťují pro město dvě společnosti: Rumpold s.r.o. a Technické služby Tábor s.r.o. Společnost Rumpold s.r.o. zajišťuje svoz směsného komunálního odpadu, tříděného odpadu včetně bioodpadů a také je provozovatelem sběrných dvorů. Dále provozuje skládku komunálních odpadů v obci Želeč u Tábora a třídící linku.

Technické služby Tábor s.r.o. pak v Klenovicích provozují druhou skládku komunálního odpadu, recyklační provoz a kompostárnu. Kompostárna bohužel nedisponuje mechanismem pro oddělování plastových sáčků od bioodpadu. Vzhledem k tomu, že je sem svážen bioodpad z celého města, je potřeba občany v tomto směru řádně edukovat. Kromě toho navíc Technické služby vysazují a udržují veřejnou zeleň, provádějí zemní práce, zimní údržby a čištění komunikací, zajišťují kontejnerové dopravy, instalace a údržby veřejného osvětlení, nebo opravy komunikací. (ISES, s.r.o., 2016)

Způsob nakládání s odpady na území města ilustruje následující schéma.

Obrázek 15 Schéma nakládání s odpady v Táboře. Zpracoval ISES, s.r.o., 2016

Pro zajištění sběru separovaného odpadu spolupracuje město Tábor s autorizovanou společností EKO-KOM. V rámci systému se společnost EKO-KOM a.s. podílí na financování zpětného odběru využitelných složek odpadů přibližně jednou třetinou nákladů.

Plán odpadového hospodářství

Roku 2016 byl pro město Tábor podle povinnosti dané (tehdy platnou) národní legislativou vypracován Plán odpadového hospodářství (dále jen POH) na následujících 5 let. Jeden z cílů, konkrétně cíl 1.2. o bioodpadech byl snížit množství biologicky rozložitelného komunálního odpadu na skládkách. Na rok 2015 se podíl snížil o 30 %, cílem pro tento rok ale bylo 50 %. Aktuální zákon o odpadech zrušil plošnou povinnost vytvářet POH a nově stanovil tuto povinnost pouze v některých případech

a tak se již plněním cílů z POH město aktivně nezabývá. Přesto jsou samozřejmě prováděny určité kroky vedoucí ke zlepšení odpadového hospodářství, jsou ale nyní zveřejňovány pouze s

každoročním reportem. Tím mohla být razantně snížena motivace měst plnit nastavené plány, které byly často přísnější než plány celorepublikové.

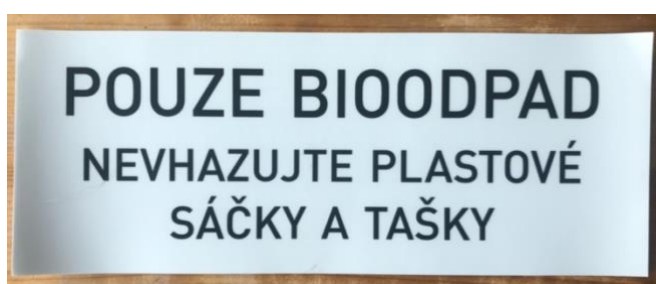
Na území města je v současné době celkem 187 stanovišť kontejnerů na tříděný odpad. Každá domácnost si může na městském úřadě vyzvednout takzvané třídící tašky, které jsou přijatelným řešením i do menších bytů. Počátkem letošního roku navíc přibylo 350 biopopelnic umístěných k jednotlivým domům. Jako varianta usnadnění třídění bioodpadu je v současné době diskutována speciální malá sběrná nádoba, kterou by občané mohli užívat pro odkládání bioodpadu předtím, než ho odnesou do popelnice na bioodpad.

Jednorázový fixní poplatek za obecní systém odpadového hospodářství činí pro rok 2022 696 Kč za jednu fyzickou osobu nebo rekreační objekt, ke kterému není přihlášena žádná fyzická osoba. V obci dosud není zaveden systém variabilních poplatků v poměru ku vyprodukovanému směsnému odpadu. Žádný aktuální plán se o budoucím zavedení tohoto systému nezmiňuje. Systém variabilních poplatků je přitom již několika obcemi ověřený způsob motivace občan ke třídění odpadu.

Projekt rozšíření sběrných nádob na bioodpad

Město se dlouhodobě snaží zasazovat o zvýšení míry třídění bioodpadu z domácností. Navazuje tak na přetrvávající trend, který je zmíněn v teoretické části této práce, kdy nejvíce zastoupenou složkou směsného odpadu z domácností je právě bioodpad. Počátkem roku 2021 bylo v oblasti sídlištní zástavby na Sídlíšti nad Lužnicí nově umístěno 155 sběrných nádob na biologicky rozložitelný odpad.

Krátce po instalaci sběrných nádob bylo zjištěno, že do biopopelnic vhazují občané spolu s bioodpadem i plastové sáčky nebo dokonce jiné plastové odpady. Bylo potřeba se pokusit tomu zamezit, a tak kromě standartního oranžového popisu (viz foto) město zajistilo nalepení informačních samolepek na víka biopopelnic, aby byla informace co nejvíce zřetelná.

Obrázek 16 Samolepka na biopopelnice. Zdroj: vlastní fotografie autorky, 2021

Obrázek 17 Biopopelnice. Zdroj: vlastní fotografie autorky, 2021

Následně byly provedeny dvě namátkové kontroly v rozmezí jednoho týdnu, aby se zjistilo, zda mělo přidání samolepek nějaký efekt. Bohužel se neprokázala žádná spojitost mezi přidáním samolepky a přítomností plastových odpadů v biopopelnici. I po aplikaci sdělení se v biopopelnicích nacházely bioodpady v plastových sáčcích i jiné nežádoucí odpady.

Obrázek 18 Obsah biopopelnic. Zdroj: vlastní fotografie autorky, 2021

Ukázalo se, že ani po přidání výraznějších upozornění na víka biopopelnic nebylo dosaženo kýženého efektu. Vyplývá z toho nutnost pravidelně a strukturovaně informovat veřejnost o pravidlech třídění bioodpadu a ideálně zařadit motivační faktory, které by občany mohly přimět k sebevzdělávání.

Mírný celorepublikový úbytek míry recyklace v období pandemie COVID 19 zapříčiněný doporučením vlády omezit recyklaci odpady z důvodu možného šíření koronaviru nebyl v datech města Tábor nijak zvlášť patrný. Byl pozorován nárůst tříděného papíru, což se dá přisuzovat častějšímu objednávání zboží z internetu, kdy je zboží v drtivé většině transportováno v kartonových krabicích. Stoupl také odběr suti, což může být způsobeno zvýšenou frekvencí rekonstrukcí v domácnostech v čase pandemie.

7.2 Nadřazený strategický rámec

Podle zákonitosti nadřazenosti musí být strategie obce v souladu se všemi existujícími strategiemi, které jsou jí nadřazené. Jedná se tedy o strategické dokumenty vytvořené na globální, evropské a národní úrovni. Tyto dokumenty již byly popsány v rámci teoretické části této práce.

Plán odpadového hospodářství Jihočeského kraje

V plánu odpadového hospodářství Jihočeského kraje, který je dle zákona sestavován všemi kraji České republiky, je stanoveno několik hlavních a strategických cílů. Zároveň jsou určeny indikátory, pomocí kterých je možné monitorovat plnění stanovených cílů. Jsou definovány čtyři strategické cíle, které jsou v souladu se strategickými cíli POH pro Českou republiku.

1. Předcházení vzniku odpadů a snižování měrné produkce odpadů.
2. Minimalizace nepříznivých účinků vzniku odpadů a nakládání s nimi na lidské zdraví a životní prostředí.
3. Udržitelný rozvoj společnosti a přiblížení se k evropské „recyklační společnosti“.
4. Maximální využívání odpadů jako náhrady primárních zdrojů a přechod na oběhové hospodářství. (Ministerstvo životního prostředí, 2016)

Strategický plán města Tábor

Aktuální strategický plán pro město Tábor byl vypracován v roce 2020 a je platný pro období 2021-2032. Je rozdělen do dvou hlavních částí, analytické a návrhové, přičemž analytická část obsahuje popis socioekonomického profilu města a následnou SWOT analýzu. V rámci SWOT analýzy jsou definovány čtyři prioritní oblasti, pro které jsou následně vypracované jednotlivé SWOT analýzy a v rámci návrhové části pak i strategické cíle, jednotlivá opatření a aktivity.

Prioritní oblasti strategického plánu města jsou následující:

- 1. Infrastruktura** (dopravní a technická infrastruktura, veřejná doprava, pěší a cyklistická doprava)
- 2. Životní prostředí** (kvalita ovzduší, městská zeleň, příměstská krajina a rekreace, ochrana před povodněmi a suchem)
- 3. Konkurenceschopnost** (podpora podnikání, cestovní ruch, rozvoj lidských zdrojů, zaměstnanost a trh práce, územní rozvoj města)
- 4. Kvalita života** (kulturní a sportovní aktivity, zdravotní a sociální služby, vzdělávání, bydlení, architektura a veřejný prostor)

Téma cirkulární ekonomiky samozřejmě určitou mírou zasahuje do všech zmíněných oblastí, ovšem jak již bylo zmíněno, tato práce se zaměřuje na problematiku odpadů. Proto bude rozšíření v podobě plánu cirkulární ekonomiky zasazeno do oblasti životního prostředí, která mimo jiné řeší právě odpady.

Pro oblast životního prostředí je sestavena následující SWOT analýza.

S Silné stránky

- Soustavná péče o krajinný ráz města s důrazem na zachování významných krajinných prvků
- Genius loci městské krajiny a fenomén meandru řeky Lužnice a vodní nádrže Jordán
- Výrazné zastoupení zeleně v urbanizované struktuře města
- Stabilní a systémové zacházení s odpady
- Dostatečná kapacita sběrných dvorů na území města

W Slabé stránky

- Rozsáhlé pěstování monokultur, pěstování širokořádkových plodin, erozně ohrožené plochy
- Projevy kůrovcové kalamity
- Velká prašnost a hluchost podél hlavních dopravních tras
- Znečištěné ovzduší způsobné koncentrací zdrojů znečištění a automobilovou dopravou

O Příležitosti

- Potenciál řeky Lužnice jako spojnice mezi městy aglomerace
- Trendy směřující k eliminaci individuální automobilové dopravy a snižování jejích negativních vlivů
- Snižování znečištění ovzduší emisemi pomocí ekonomických nástrojů na úrovni státu

T Hrozby

- Nárůst intenzity dopravy s dopadem na kvalitu ovzduší a prostředí města
- Úbytek zeleně a nezpevněných ploch a s tím spojené zhoršené následky povodní
- Častější nebezpečné přírodní jevy – povodně, příválové srážky apod.
- Snižování retenční schopnosti městské a příměstské krajiny

Zacházení s odpady a dostatečná kapacita sběrných dvorů jsou zde označeny za silnou stránku, ale stále je zde značný prostor pro přiblížení se principům cirkulární ekonomiky.

Pro oblast životního prostředí město stanovilo vizi:

„Město harmonicky propojené s okolní krajinou, zajišťující zdravé, čisté a vlnivé prostředí pro každodenní aktivity. Město šetrné k životnímu prostředí, respektující principy udržitelného rozvoje a stabilitu vůči výkyvům prostředí.“

Současná vize se tedy pouze dotýká tématu udržitelnosti, ale nijak neuvažuje přechod na cirkulární ekonomiku. V rámci následujících částí strategického plánu, kde jsou vymezeny příslušné strategické a specifické cíle se taktéž nenachází žádné zmínky o cirkularitě.

Pro oblast životního prostředí jsou stanoveny tři strategické cíle.

- Postupné zlepšení kvality ovzduší a snížení hlukové zátěže
- Ekologicky stabilní městská a příměstská krajina
- Ochrana přírody a krajinného rázu

Specifický cíl v oblasti nakládání s odpady pak spadá pod první zmíněný strategický cíl a je rozšířen o několik opatření.

Zlepšení nakládání s odpady

- Rozvoj možností pro třídění odpadů obyvatelstvem

- Zvyšování počtu sběrných míst pro tříděný odpad
- Podpora systému zpětného odběru
- Podpora efektivního nakládání s biologicky rozložitelnými odpady
- Ekologická výchova a osvěta v oblasti odpadového hospodářství

7.3 Analýza SWOT

Pro kompletnost analytické části strategického plánu je potřeba provést analýzu SWOT, která se bude zabývat stanovenou oblastí – problematikou odpadů v rámci tématu cirkulární ekonomiky.

Silné stránky

- Hustá síť stanovišť sběrných nádob na tříděný odpad
- Podpůrné projekty pro sběr bioodpadu z domácností

Slabé stránky

- Chybějící projekty podporující předcházení vzniku odpadu
- Absence indikátorů cirkulárního města
- Nedostatečné vzdělávání občanů o možnostech třídění

Příležitosti

- Trendy a nové technologie v oblasti chytrých měst
- Trend návratu obyvatel, kteří se v minulosti stěhovali do větších měst

Hrozby

- Nedostatečná ochota občanů ke třídění odpadu
- Přísné regulace v oblasti skládkování
- Nedostatek potenciálních zájemců o odkup vytříděného odpadu

8 Návrhová část

Strategický plán cirkulární ekonomiky vytvořený v této práci by měl být rozšířením existujícího strategického plánu města Tábora, konkrétně prioritní oblasti Životní prostředí a části věnující se odpadovému hospodářství. Hlavním účelem je zakomponovat do stávajícího plánu principy cirkulární ekonomiky, stanovit v této oblasti strategické cíle a navrhnout konkrétní opatření, která napomohou k naplnění nadřazených cílů.

8.1 Vize

Vize definovaná pro strategický plán cirkulární ekonomiky města Tábora:

Stát se příkladem dobré praxe v plnění nadřazených cílů z oblasti odpadového hospodářství v souladu s principy cirkulární ekonomiky, následovat v největší možné míře hierarchii nakládání s odpady a soustavně navrhovat a implementovat inovativní projekty vedoucí k udržitelnému nakládání se zdroji.

8.2 Cíle

Protože se mezi stávajícími třemi cíli v prioritní oblasti životního prostředí nevyskytuje žádný, který by sledoval téma cirkulární ekonomiky, byly doplněny dva hlavní strategické cíle.

Strategické cíle (označení SC)

SC1: Zefektivnění systému odpadového hospodářství města za využití moderních technologií
--

SC2: Zvýšení motivace občanů ke třídění

8.3 NÁVRHY KARET OPATŘENÍ

Navržené karty opatření jsou prostředkem k plnění stanovených cílů a dané vize. Pro účely zpracování jednotlivých karet byla použita jednotná šablona projektové karty, která shrnuje klíčové informace o daném projektu.

8.3.1 Edukační program

Prvním předloženým opatřením je návrh komplexního edukačního programu, který si klade za cíl zvýšit povědomí občanů o důležitosti třídění odpadu a také informování o dostupných možnostech, které město svým obyvatelům v tomto ohledu nabízí.

Problematika odpadů, stejně jako jiné oblasti cirkulární ekonomiky jsou stále více diskutovanými tématy a je zřejmé, že tento trend by měl v zájmu udržitelnosti naší planety i pokračovat. Současný stav vyžaduje co nejvyšší informovanost populace, a tak je potřeba vzdělávat již od útlého věku. Institut cirkulární ekonomiky organizuje workshopy a vzdělávací akce pro děti od předškolního věku až po střední školy. Protože považuje vzdělávání za klíčový nástroj k dosažení svých cílů, věnuje této oblasti velkou pozornost. Navázání spolupráce v podobě pořádání pravidelných vzdělávacích akcí v táborských školách by pak mohlo pozitivně ovlivnit vnímání problematiky v rámci celého města.

Název projektu

Vzdělávání v oblasti cirkulární ekonomiky

Strategický cíl

SC2

Popis a vymezení projektu

Navázání spolupráce s Institutem cirkulární ekonomiky, který pořádá vzdělávací programy pro občany všech věkových kategorií

Pravidelné pořádání vzdělávacích akcí na školách, a to jak pro děti, tak i pro veřejnost

Zdůvodnění projektu

Nedostatečná míra edukace o třídění odpadu a potřeba připravit společnost na transformaci k cirkulární ekonomice

Dopady projektu

Větší zájem o cirkulární ekonomiku, vznik nových iniciativ z návrhů občanů

Stručná SWOT

Silné stránky – atraktivita tématu, hluboké know-how společnosti INCIEN

Slabé stránky – možnosti realizace

Příležitosti – možnost zvýšit zájem občanů o třídění odpadu, navýšení míry recyklace

Hrozby – nedůvěryhodnost kampaně, nezájem nebo nepochopení ze strany občanů

Doba realizace

5 let

Finanční zdroje

Vysoké, možnost dotačního programu v oblasti vzdělávání i ochrany životního prostředí

Indikátory realizace

Proběhlé vzdělávací akce, pravidelnost konání některých z nich

Provozby na dokumenty

Státní program EVVO a EP 2016-2025

Provozby na další projekty/aktivity města

Rozšiřování sítě kontejnerů na tříděný odpad, poskytování biopopelnic a kompostérů

Příklady dobré praxe

kurz celoživotního vzdělávání Oběhové hospodářství na Vysoké škole chemicko-technologické v Praze

8.3.2 Evidence poskytnutých biopopelnic a kompostérů

V současné době mohou občané Tábora (včetně majitelů rekreačních objektů na území města) prostřednictvím emailu či pošty volnou formou požádat o poskytnutí biopopelnice nebo kompostéru pro svou domácnost. Na jednu nemovitost je možné žádat pouze o jeden kompostér a jednu biopopelnici. Protože uskutečněné žádosti nebyly po realizaci dále evidovány, nastal občasný problém se zdvojenými žádostmi. Aby se této situaci dalo předejít, je třeba zavést aktualizovanou evidenci vlastníků biopopelnic a kompostérů, která by zároveň umožňovala monitorovat jejich využívání případně řešit konkrétní problémy například s frekvencí svozu v případě biopopelnic.

Název projektu

Databáze vydaných biopopelnic a kompostérů

Strategický cíl

SC1

Popis a vymezení projektu

Online databáze určená pro potřeby města

Evidence domácností, které zažádali o kompostér či biopopelnici

Město poskytuje maximálně jednu biopopelnici a jeden kompostér na domácnost a potýká se s podezřením na zdvojené žádosti

Zdůvodnění projektu

Zabránění zdvojeným žádostem a možnost přehledného monitorování změn

Dopady projektu

Snížení nákladů města na nákup biopopelnic a kompostérů, vznik databáze pro případné další využití

Stručná SWOT

Silné stránky – jednoduché a přehledné řešení

Slabé stránky – cena za vytvoření kvalitní databáze

Příležitosti – možnosti rozšíření platformy

Hrozby – nefunkčnost, špatné provedení databáze

Doba realizace

5 let

Finanční zdroje

Podle kvality a množství funkcí databáze

Indikátory realizace

Spuštění databáze

Pro vazby na dokumenty

Kvantifikované výsledky odpadového hospodářství podle Zákona č. 541/2020 Sb. (dříve v rámci POH)

Pro vazby na další projekty/aktivity města

Uvažovaný plán poskytovat malé sběrné nádoby na bioodpad do domácností

Příklady dobré praxe

Je možné navázat na chytrý management odpadu

8.3.3 Komunitní kompostéry

Komunitní kompostéry jsou vhodné například do vilových čtvrtí, kde si lidé nechtějí (například z estetických důvodů) umisťovat na zahradu kompost. Dále se dají skvěle využít k bytovým domům, kde lidé nemají možnost kompost založit. Mohla by vzniknout motivace ke třídění bioodpadu (větší než při pouhém vyhazování do kontejnerů na stanovištích tříděného odpadu nebo do biopopelnic). Komunitní kompostéry totiž vyžadují tvorbu komunity, která je bude udržovat, a tak mohou zároveň přispět i k utužení vztahů v sousedství. Vzniklá půda se dá využít například k založení komunitní zahrady, kde si komunita může pěstovat vlastní zeleninu či okrasné rostliny. Samotná péče o zeleň pak zajišťuje jistý terapeutický efekt.

Pořízením 3 komunitních kompostérů do dvou odlišných městských zástaveb (Staré město a Sídliště nad Lužnicí) by mělo město šanci reálně sledovat, jak komunitní kompostéry fungují v praxi a zda jsou v průběhu času stále patřičně využívány. Pokud by se během prvního roku projekt osvědčil a byly na něj dostatečné pozitivní ohlasy, bylo by vhodné sít komunitních kompostérů (potažmo komunitních zahrad a záhonků) dále rozšiřovat.

Velkou výhodou komunitních kompostérů je možnost uzamykání, čímž se minimalizuje riziko vyhazování nevhodných odpadů. Pozitivním vedlejším efektem pro města je také snížení nákladů za svoz bioodpadu.

Název projektu

Komunitní kompostéry

Strategický cíl

SC2

Popis a vymezení projektu

Nákup třech komunitních kompostérů jako pilotní projekt zvyšování atraktivity života ve městě (z důvodu rostoucí suburbanizace)

3 komunitní kompostéry slouží pro 45 až 66 domácností

Zdůvodnění projektu

Potřeba zvýšit zájem a ochotu občanů třídit bioodpad za účelem dosažení menšího podílu bioodpadů ve směsném komunálním odpadu

Dopady projektu

Nárůst motivace občanů třídit bioodpad, stmelování komunit za účelem budování komunitních zahrad či záhonků, zkrášlování okolí komunitními zahrádkami či záhonky

Stručná SWOT

Silné stránky – motivace ke třídění bioodpadu, jednoduchá instalace a provoz kompostérů, zámky, velká kapacita, vysoká výtěžnost využitelné půdy (4-6 týdnů), odolnost proti poškození

Slabé stránky – vzhled kompostéru

Příležitosti – vytvoření komunitních zahrad a záhonků ke zkrášlování okolí i relaxaci obyvatel

Hrozby – nedostatečný reálný zájem o využívání

Doba realizace

1 rok, v dalších letech podle zájmu občanů případné rozšíření o více kompostérů

Finanční zdroje

125 154 Kč + náklady na dopravu, instalaci a seznámení občanů s užíváním

Indikátory realizace

2 umístěné a zprovozněné komunitní kompostéry na Sídlišti nad Lužnicí

1 umístěný a zprovozněný komunitní kompostér v oblasti Staré město

Provozby na dokumenty

Cirkulární Česko 2040, novela zákona o nakládání s odpady

Provozby na další projekty/aktivity města

Poskytování biopopelnic a kompostérů

Příklady dobré praxe

Komunitní kompostéry a záhonky v Praze 4, Komunitní zahrada Rudolfovo

8.3.4 Aplikace

Na základě dostupných dat z českého statistického úřadu o třídění odpadu z domácností je evidentní, že míra informovanosti občanů o třídění bioodpadu je nedostačující. Celkově je vhodné podpořit separaci vhodným multifunkčním edukačním programem, jak již bylo zmíněno výše. Pro tento účel by bylo vhodné využít i moderních technologií. Aplikace pro smart phony inspirovaná systémem v sousedním Německu by mohla obsáhnout přehledné informace o způsobu třídění jednotlivých odpadů, frekvenci svozů na vybraném stanovišti, upozornění na blížící se termín svozu soukromé biopopelnice nebo shrnovat informace v rámci edukativních článků.

Uživatel by si tak nemusel složitě vyhledávat dané informace na internetu, pouze by se ujistil v přehledném prostředí aplikace.

Název projektu

Aplikace odpady

Strategický cíl

SC1

SC2

Popis a vymezení projektu

Aplikace pro smart phony, která poskytuje přehledný souhrn informací k třídění (i na lokální úrovni)

Zdůvodnění projektu

Nutnost edukace, potřeba motivovat ke třídění

Dopady projektu

Vyšší zájem o problematiku

Stručná SWOT

Silné stránky – moderní a atraktivní řešení, jednoduchost a dostupnost pro každého

Slabé stránky – cena za vývoj kvalitní aplikace, nutnost propagace

Příležitosti – možnost oslovit mladší generace a zaujmout je, možnost sběru dat

Hrozby – technické potíže, nízký počet uživatelů, neaktuálnost informací vedoucí k nedůvěryhodnosti

Doba realizace

3 roky, poté inovace a případné rozšíření

Finanční zdroje

500 tis. až 1 mil. Kč.

Indikátory realizace

Vyvinutá aplikace

Pro vazby na dokumenty

Strategický rámec ČR 2030

Pro vazby na další projekty/aktivity města

Příklady dobré praxe

Kreis Traunstein, Německo – aplikace BioTonne

8.3.5 Chytrý management odpadu

Zavedení chytrého managementu odpadu znamená především vymyslet způsob, jak data sbírat a evidovat. Dobrá praxe k tomuto účelu používá čipování popelnic pomocí kódů, jež jsou následně zavedeny do databáze a mohou tak o nich být shromažďována data. Podle množství vyprodukovaného odpadu je pak možné variabilně odvozovat výši poplatku za svoz komunálního odpadu.

Název projektu

Chytrý management odpadu

Strategický cíl

SC1

Popis a vymezení projektu

Evidence všech popelnic na směsný odpad pomocí čipů s kódem
Poplatky určovány na základě množství vyprodukovaného směsného odpadu nebo na zvolené frekvenci svozu

Zdůvodnění projektu

Snaha motivovat občany ke třídění
Reakce na nespokojenost s vyšší poplatku za svoz směsného odpadu, který není nijak vázán na míru recyklace

Dopady projektu

Klesající podíl využitelné složky směsných odpadů

Stručná SWOT

Silné stránky – moderní systém motivující občany ke třídění, jednoduché smart řešení
Slabé stránky – spolehlivost a životnost čipů
Příležitosti – markantně snížit produkci směsného odpadu v rámci města
Hrozby – růst černých skládek z důvodu snahy o vyhnutí se vyšším poplatkům

Doba realizace

5 let

Finanční zdroje

Podle zvolené technologie čipu 70-300 tis. Kč

Indikátory realizace

Očipované popelnice, zavedené v databázi, připraveno na sběr dat

Pro vazby na dokumenty

Strategický rámec ČR 2030, novela zákona o odpadech

Pro vazby na další projekty/aktivity města

Svoz odpadu realizovaný společností Rumpold a.s.

Příklady dobré praxe

Ekoltes Hranice a.s. – čipování popelnic

9 Závěr

Cílem práce bylo vytvořit strategický plán cirkulární ekonomiky v oblasti problematiky odpadů pro město Tábor. Účelem bylo rozšířit existující aktuálně platný strategický plán města Tábora o principy cirkulární ekonomiky v oblasti odpadů, definovat přídatnou vizi, cíle a opatření a zasadit tento koncept do stávajícího plánu.

Klíčovým bodem pro vypracování této práce byla důkladná rešerše literatury, která čerpala nejen z teoretických knižních zdrojů, ale opírala se také o nejrůznější studie a odborné články, které byly na daná témata publikovány. Za tímto účelem autorka v relativně velké míře čerpala ze zahraničních zdrojů, protože v českém prostředí doposud není vybudována dostatečná teoretická základna poskytující danou literaturu. Současně bylo potřeba učinit podrobnou analýzu dat o produkci a nakládání s odpady, porovnat ji se zeměmi Evropské Unie a nastínit tak aktuální situaci. Z této rešerše vyplynulo, že Česká republika se v porovnání s Evropskou Unií v oblasti produkce odpadu pohybuje okolo průměru, značných nedostatků ale dosahuje při způsobech, jakým s vyprodukovanými odpady nakládá. Tento fakt byl tedy v práci dále zohledněn. Dále bylo nutné zasadit celou problematiku do strategických a legislativních rámců, a to jak na globální, evropské, tak národní úrovni. Pro účely praktické části práce bylo také vhodné definovat teorii tvorby strategických plánů na úrovni obcí a stanovit tak postup, jakým byl později strategický plán sestaven. Nakonec byly v teoretické části uvedeny vhodné příklady dobré praxe z oblasti cirkulární ekonomiky a problematiky odpadů, které posloužily jako inspirace pro návrhy opatření v praktické části práce.

Praktická část této práce byla rozdělena podle teorie tvorby strategických plánů a dvě hlavní části. První, analytická část popisuje současný stav v dané oblasti. Stručně představuje profil města, systém odpadového hospodářství a zmiňuje některé ze uskutečněných projektů. Dále zasazuje celý koncept do existujícího strategického plánu a definuje tak jeho postavení v tomto dokumentu. Následně sestavuje analýzu SWOT, která popisuje vnější a vnitřní faktory ovlivňující danou oblast. Druhá, návrhová část se pak zabývá vydefinováním vize a navazujících strategických cílů. Následuje návrh několika opatření, která představují „nástroje“ k plnění stanovené vize a cílů. Tato opatření vycházejí jak z analytické části plánu, tak i z teoretického konceptu a jsou inspirována příklady dobré praxe. Jednotlivá opatření byla zpracována podle jednotné šablony inspirované systémem projektových karet. Součástí každého návrhu opatření je tedy slovní popis, po kterém následuje přehled projektových kritérií zpracovaný do tabulky. Každá karta opatření tedy obsahuje popis projektu, jeho zdůvodnění a dopady. Také bylo nutné vyjasnit, jakého stanoveného strategického cíle se dané opatření dotýká. Následuje část obsahující stručnou SWOT analýzu jednotlivých návrhů, která je následována faktickými aspekty jako je doba realizace, finanční zdroje a konkrétní indikátory realizace. Určit se muselo i provázání projektu s legislativními a jinými dokumenty, a s dalšími aktivitami města.

Město Tábor má obrovský potenciál stát se v této oblasti příkladem dobré praxe a napomáhat tak k naplňování nadřazených strategických cílů národní i evropské úrovně. V současném světě, kde lineární ekonomika stále funguje jako běžná praxe je totiž nezbytné, aby se do transformace k cirkularitě a udržitelnosti zapojila co největší část světa. A nejlepší cestou je být v tomto ohledu inspirací.

Seznam použité literatury

1. BERKES, Fikret, Johan COLDING a Carl FOLKE. Rediscovery of Traditional Ecological Knowledge as Adaptive Management. *Ecological Applications* [online]. Wiley, 2000, **10**(5), 1251-1262 [cit. 2021-4-30]. Dostupné z: doi:<https://doi.org/10.2307/2641280>
2. BHALLA, Shalini Goyal. *Circular Economy: (Re)Emerging Movement* [online]. Gurugram: Invincible Publishers, 2020 [cit. 2021-03-19]. ISBN 978-81-949243-9-5. Dostupné z: <https://play.google.com/books/reader?id=EKQSEAAAQBAJ&pg=GBS.PR2>
3. Brown, B.J., Hanson, M.E., Liverman, D.M. et al. Global sustainability: Toward definition. *Environmental Management* **11**, 713–719 (1987). <https://doi.org/10.1007/BF01867238> Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/BF01867238#citeas>
4. BULKOVÁ, Gabriela, Petra URBANOVÁ, Vlastislav KOTRČ, Martina FOYTLOVÁ, Ondřej FOYTLOVÁ a Jan MARŠÁL, 2022. *Zpráva o plnění cílů Plánu odpadového hospodářství České republiky za období 2019–2020* [online]. In: . Ministerstvo životního prostředí, duben 2022 [cit. 2022-08-07]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/plneni_narizeni_vlady/\\$FILE/OODP-Hodnotici_zprava_POH_CR_2019_2020-20220807.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/plneni_narizeni_vlady/$FILE/OODP-Hodnotici_zprava_POH_CR_2019_2020-20220807.pdf)
5. *Cirkulární Česko 2: Cirkulární ekonomika jako příležitost pro úspěšné inovace českých firem* [online]. In: . 2019 [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: https://incien.org/wp-content/uploads/2019/10/cirkularni_cesko2_CZ.pdf
6. *Cradle to Cradle* [online]. [cit. 2021-9-11]. Dostupné z: <https://sustainabilityguide.eu/methods/cradle-to-cradle/>
7. CZECH SMART CITY CLUSTER, 2017. *Pomůžeme vám budovat chytré město* [online]. In: . [cit. 2021-9-14]. Dostupné z: <https://drive.google.com/file/d/0BybyZUdJlGdQdDlIc2lyb0h6LUE/view?resourcekey=0-YnIJRBaVgUJhrh2iayolbg>
8. ČÁSLAVKA, Jiří, Tomáš HÁK, Viktor TŘEBICKÝ a Stanislav KUTÁČEK. *Indikátory blahobytu* [online]. Praha: Zelený kruh, 2010 [cit. 2021-9-3]. ISBN 978-80-87417-02-7. Dostupné z: http://www.zelenykruh.cz/wp-content/uploads/2015/01/Indikatory_blahobytu_2010.pdf
9. ČESKO, 2021. Vyhláška č. 8/2021 Sb.: Vyhláška o Katalogu odpadů a posuzování vlastností odpadů (Katalog odpadů), 2021. In: . 5/2021. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2021-8#p3>

10. ČESKO, 2006. Zákon č. 183/2006 Sb.: Zákon o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. ročník 2006, 63/2006, číslo 183. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-183>
11. ČESKO, 2020. Zákon o odpadech č. 541/2020 Sb. In: *Sbírka zákonů České republiky*. ročník 2020, 222/2020, číslo 541. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: https://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/E4044163A66CAA76C1258655002DE3C9/%24file/OL_541_2020.pdf
12. DOČKAL, Martin, 2019. *Odpady a recyklace – Bioodpad*. Přednáška ČVUT, Fakulta stavební, Katedra hydromeliorací a krajinného inženýrství. Dostupné také z: <https://storm.fsv.cvut.cz/data/files/p%C5%99edm%C4%9Bty/ODKO/P%C5%99edm%C3%A11%C5%A1ky/03-Bioodpad.pdf>
13. DOLEŽAL, Jan a Adam MORAVEC, 2021. *Biom* [online]. 23.8.2021, (1) [cit. 2021-9-14]. Dostupné z: <https://biom.cz/cz/odborne-clanky/bioplynky-jako-druhe-dlouhe-strane>
14. EEA indicators, 2020. *European Environment Agency* [online]. [cit. 2021-9-3]. Dostupné z: <https://www.eea.europa.eu/>
15. ENVIRONMENT & SOCIETY PORTAL. UN World Commission on Environment and Development, ed., Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future. *Environment & Society Portal* [online]. [cit. 2021-9-7]. Dostupné z: <https://www.environmentandsociety.org/mml/un-world-commission-environment-and-development-ed-report-world-commission-environment-and>
16. EUROPEAN COMMISSION, 2020. Waste management in the context of the coronavirus crisis. *European Commission* [online]. 14 April 2020 [cit. 2021-9-15]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/waste_management_guidance_dg-env.pdf
17. EUROPEAN COMMISSION, 2021. Delivering the European Green Deal. *European Commission* [online]. [cit. 2021-9-14]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/delivering-european-green-deal_en
18. EUROPEAN COMMISSION. *EU approach to sustainable development* [online]. [cit. 2021-9-15]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/sustainable-development-goals/eu-approach-sustainable-development_cs
19. EUROPEAN COMMISSION. *First circular economy action plan* [online]. [cit. 2021-9-15]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/environment/topics/circular-economy/first-circular-economy-action-plan_en

20. EUROSTAT, 2016. Glossary:Statistical classification of economic activities in the European Community (NACE). *Eurostat* [online]. [cit. 2022-08-14]. Dostupné z: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Statistical_classification_of_economic_activities_in_the_European_Community_\(NACE\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Statistical_classification_of_economic_activities_in_the_European_Community_(NACE))
21. GEISSDOERFER, Martin, Paulo SAVAGET, Nancy M.P. BOCKEN a Erik Jan HULTINK. The Circular Economy – A new sustainability paradigm? *Journal of Cleaner Production* [online]. 2017, , 757-768 [cit. 2021-03-23]. ISSN 0959-6526. doi:<https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2016.12.048> Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959652616321023#cebib0010>
22. GREENGARD, Samuel. *The Internet of Things: Revised and updated edition*. [online]. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press, 2021 [cit. 2021-8-8]. ISBN 9780262542623. Dostupné z: https://books.google.de/books?id=LCY6EAAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=cs&source=gb_sge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
23. HÁK, Tomáš. Co a jakým způsobem můžeme měřit? *Zelený kruh* [online]. Praha [cit. 2021-4-30]. ISBN 978-80-87417-02-7. Dostupné z: http://www.zelenykruh.cz/wp-content/uploads/2015/01/Indikatory_blahobytu_2010.pdf
24. History. *Earth Charter* [online]. [cit. 2021-9-8]. Dostupné z: <https://earthcharter.org/about-the-earth-charter/history/>
25. JEŽEK, Jiří, Jana KRBOVÁ, Jan KOPP a Pavel ŠARADÍN, 2016. *TVORBA STRATEGICKÝCH PARTNERSTVÍ NA MIKROREGIONÁLNÍ ÚROVNI* [online]. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni [cit. 2022-08-13]. ISBN 978-80-261-0679-1. Dostupné z: <https://core.ac.uk/download/pdf/295581103.pdf>
26. JEŽEK, Jiří, Ondřej SLACH a Vladimíra ŠILHÁNKOVÁ a kol., 2015. *Strategické plánování obcí, měst a regionů: Vybrané problémy, výzvy a možnosti řešení* [online]. Praha: Wolters Kluwer ČR [cit. 2022-08-13]. ISBN 978-80-7552-263-4. Dostupné z: https://fek.zcu.cz/blob.php?table=internet_list&type=FileType&file=Data&name=FileName&idname=IDInternet&id=4530
27. KANDUSOVÁ, Veronika, Michal KUZMIČ, Michaela KOUCKÁ, Martina SÝKOROVÁ a Tomáš Vácha, 2019. *SMART Cities: Metodika hodnocení udržitelných chytrých měst*. Ministerstvo pro místní rozvoj. Dostupné také z: https://mmr.cz/getmedia/cc33ca92-c460-40d9-99f1-8d41ddf73e71/SC_METODIKA_v1-1_fin.pdf.aspx?ext=.pdf

28. Kde používají REkrabičku. REkrabička [online]. [cit. 2021-9-16]. Dostupné z: <https://www.rekrabicka.cz/>
29. *Koncepce Smart Cities* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2021 [cit. 2021-8-30]. Dostupné z: <https://drive.google.com/file/d/1icEbSX9z9RFF7P-XQSocxtOwUIRemPio/view>
30. *Koncepce Smart Cities: odolnost prostřednictvím SMART řešení pro obce, města a regiony*, 2021. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj. Dostupné také z: <https://mmr.cz/getattachment/3ffecf72-c230-43f6-8c80-b84956fb215d/Koncepce-Smart-Cities-odolnost-prostrednictvim-SMART-reseni-pro-obce,-mesta-a-regiony.pdf.aspx?lang=cs-CZ&ext=.pdf>
31. KRIVOŠÍK, Peter, Viktorie MELLEŠOVÁ, Martin SKALSKÝ a Zuzana VACHŮNOVÁ, 2020. Environmental destruction in times of coronavirus: Cases of damage to the environment and human rights during the global pandemic in Europe, Caucasus, and Central Asia [online]. Praha: Arnika [cit. 2021-9-15]. ISBN 978-80-87651-71-1. Dostupné z: <https://english.arnika.org/publications/environmental-destruction-in-the-time-of-coronavirus>
32. KURAŠ, Mečislav. *Odpady a jejich zpracování*. Chrudim: Vodní zdroje Ekomonitor, 2014. ISBN 978-80-86832-80-7.
33. KYSUČAN, Lubor. *Na zlomu času: devět zastavení na konci starověku a druhého tisíciletí*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1997. ISBN 80-7067-774-0.
34. LOM, Michal a Ondřej PŘIBYL. Smart Cities aneb města budoucnosti I. *TZB info: Odborný portál pro stavebnictví a technická zařízení budov* [online]. 8.2.2016 [cit. 2021-9-12]. Dostupné z: <https://elektro.tzb-info.cz/inteligentni-budovy/13780-smart-cities-aneb-mesta-budoucnosti-i>
35. MacARTHUR, Ellen. Circular economy introduction: What is a circular economy?. *Ellen MacArthur Foundation* [online]. [cit. 2022-08-07]. Dostupné z: <https://ellenmacarthurfoundation.org/topics/circular-economy-introduction/overview>
36. MacARTHUR, Ellen. Cities: Circular cities: thriving, liveable, resilient. *Ellen MacArthur Foundation* [online]. [cit. 2022-08-07]. Dostupné z: <https://ellenmacarthurfoundation.org/topics/cities/overview>
37. MacARTHUR, Ellen. *Towards a Circular Economy: Business Rationale for an Accelerated Transition* [online]. In: . Ellen MacArthur Foundation, 2015 [cit. 2021-4-30]. Dostupné z: https://www.ellenmacarthurfoundation.org/assets/downloads/TCE_Ellen-MacArthur-Foundation_9-Dec-2015.pdf

38. MAIER. Vymezení pojmu udržitelný rozvoj. *Principy a pravidla územního plánování* [online]. Ústav územního rozvoje, Ministerstvo místního rozvoje, 19.9.2006 [cit. 2021-9-8]. Dostupné z: http://www.uur.cz/principy/konference/KapitolaA/A11_VymezeniPojmuUdrzitelnehoRozvoje_20060919.pdf
39. Mapa bioplynových stanic. *Česká bioplynová asociace* [online]. 2021 [cit. 2021-9-14]. Dostupné z: <https://www.czba.cz/mapa-bioplynovych-stanic.html?strana=2#table>
40. MARŠÁK, Jan. Transpozice evropské legislativy na národní úroveň, proces a zkušenosti: Ministerstvo životního prostředí. In: *Odpady a obce: Konference Odpady a obce 2021 - záznam* [online]. [cit. 2021-9-11]. Dostupné z: <https://www.odpadyaobce.cz/cz/zaznam-2021/>
41. MAŠTÁLKA, Martin a Michael VÁVRA, 2016. Koncept smart cities v prostředí České republiky. In: *XIX. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách*. Brno: Masarykova univerzita, s. 747-752. ISBN 978-80-210-8273-1. Dostupné z: doi:10.5817/CZ.MUNI.P210-8273-2016-95
42. MCDONOUGH, William a Michael BRAUNGART, 2014. *Cradle to Cradle* [online]. New York: North Point Press [cit. 2021-9-11]. ISBN 97814299738. Dostupné z: <https://de.scribd.com/read/212863884/Cradle-to-Cradle-Remaking-the-Way-We-Make-Things>
43. MEADOWS, Donella, James RANDERS a Dennis MEADOWS. *Limits to Growth: The 30-Year Update*. UK: Earthscan, 2005. ISBN 1-84407-144-8.
44. MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, 2016. Plán odpadového hospodářství Jihočeského kraje: Na období 2016 – 2025 [online]. [cit. 2022-08-17]. Dostupné z: https://zp.kraj-jihocesky.cz/files/f615/files/koncepce/plan_odpadoveho_hospodarstvi/poh_jck_final.pdf
45. MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, 2019. OECD pomůže České republice s přípravou strategie oběhového hospodářství. Ministerstvo životního prostředí [online]. [cit. 2022-08-17]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/news_191011_OECD_pomuze_Ceske_republice_pripravou_strategie_obehoveho_hospodarstvi
46. MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, 2020. Třídít odpad smí jen "zdravé" domácnosti. Roušky vyhazujte do černé popelnice, ale v plastovém obalu. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. 30. 03. 2020 [cit. 2021-9-15]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/news_20200330_tridit_odpad_smi_jen_zdravi_rousiky_vyhazujte_v_plastovem_obalu

47. MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, 2021. *Cirkulární Česko 2040: OECD dokončila analýzy k přípravě strategie oběhového hospodářství ČR* [online]. 21. 06. 2021 [cit. 2021-9-15]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/news_20210621_OECD-dokončila-analyzy-k-priprave-strategie-obehoveho-hospodarstvi-CR
48. MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Agenda 2030* [online]. [cit. 2021-9-15]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/agenda_2030
49. MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Komunální odpady* [online]. 2020 [cit. 2021-9-9]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/komunalni_odpady
50. MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ, Oddělení pro udržitelný rozvoj. *Dobrovolné závazky* [online]. 2021 [cit. 2021-9-8]. Dostupné z: <https://www.cr2030.cz/zavazky/>
51. MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Plán odpadového hospodářství ČR* [online]. [cit. 2021-9-9]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/plan_odpadoveho_hospodarstvi_cr
52. MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Udržitelný rozvoj* [online]. 2021 [cit. 2021-9-8]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/udrzitelny_rozvoj
53. MRÁZ, Ondřej, 2018. *Ekonomická efektivnost likvidace vyřazených mobilních telefonů*. Bakalářská práce. ČVUT v Praze. Vedoucí práce doc. Ing. Ivan Kudláček CSc.
54. MÜLLEROVÁ, Lucie, 2021. Co končí zbytečně v černé popelnici?: To zjišťují pravidelné rozbory. *Odpady: odborný časopis pro nakládání s odpady a životní prostředí*. (9), 7. ISSN 1210-4922.
55. NOVÁČEK, Pavel. *Udržitelný rozvoj*. 2. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2795-9.
56. O společnosti a systému EKO-KOM. *EKO-KOM* [online]. [cit. 2021-9-15]. Dostupné z: <https://www.ekokom.cz/cz/ostatni/o-spolecnosti/system-eko-kom/o-spolecnosti-a-systemu/>
57. OCHRANA, František a Milan PŮČEK, 2011. *Efektivní zavádění a řízení změn ve veřejné správě: smart administration*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-667-7.
58. PETIŠKA, Eduard, Jr. Charta Země. *Enviwiki* [online]. 14.5.2016 [cit. 2021-9-8]. Dostupné z: https://www.enviwiki.cz/w/index.php?title=Charta_Zem%C4%9B&oldid=15952

59. *Plán odpadového hospodářství města Tábor na roky 2017-2022* [online]. [cit. 2021-9-9]. ISES, s.r.o., 2016. Dostupné z: https://www.taborcz.eu/assets/File.ashx?id_org=16470&id_dokumenty=50825
60. PŮČEK, Milan a Vladimíra ŠILHÁNKOVÁ, 2018. *Strategické plánování* [online]. Praha: Vysoká škola regionálního rozvoje a Bankovní institut - AMBIS [cit. 2022-08-12].
61. RITCHIE, Hannah a Max ROSER. Urbanization. Our World In Data [online]. England: Global Change Data Lab, 2018 [cit. 2022-08-07]. Dostupné z: <https://ourworldindata.org/urbanization#licence>
62. ROSS, Florian. Kate Raworth - Doughnut Economics: Seven Ways to Think Like a 21st Century Economist (2017). *Regional and Business Studies* [online]. 2020, 11(2) [cit. 2021-4-30]. ISSN 2061-2311. Dostupné z: doi:10.33568/rbs.2409
63. SIMON, Frédéric, 2020. *EU dismisses industry calls to lift ban on single-use plastics* [online]. 15. 4. 2020 [cit. 2021-9-15]. Dostupné z: <https://www.euractiv.com/section/circular-economy/news/eu-dismisses-industry-calls-to-lift-ban-on-single-use-plastics/>
64. SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 98/2008 ze dne 19. listopadu 2008 o odpadech a o zrušení některých směrnic, 2008. In: *Úřední věstník*. L 312/3. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0098&from=CS>
65. SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2019/904 ze dne 5. června 2019 o omezení dopadu některých plastových výrobků na životní prostředí, 2019. In: *Úřední věstník Evropské Unie*. L 155/1. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0904&qid=1630765509288&from=CS>
66. Solid waste management. *United Nations Environment Programme (UNEP)* [online]. 2021 [cit. 2021-9-13]. Dostupné z: <https://www.unep.org/explore-topics/resource-efficiency/what-we-do/cities/solid-waste-management>
67. STAHEL, Walter, 1982. *The Product-Life Factor: An Inquiry into the Nature of Sustainable Societies. The Role of the Private Sector*. Houston: Houston Area Research Centre, 72-105.
68. *Strategický rámec Česká republika 2030* [online], 2017. Praha: Úřad vlády České republiky, Odbor pro udržitelný rozvoj [cit. 2021-9-15]. ISBN 978-80-7440-188-6. Dostupné z: <https://www.cr2030.cz/strategie/dokumenty-ke-stazeni/>
69. ŠVIHLÍKOVÁ, Ilona, 2010. *Globalizace a krize: souvislosti a scénáře*. Všeň: Grimmus, 2010. ISBN 978-80-87461-01-3.

70. TEDx Talks, 2017, Odpad začíná tam, kde končí naše fantazie | Soňa Jonášová | TEDxPlzeň, YouTube video. [cit. 2021-9-12]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=q90zN1mLMdg>.
71. UNITED NATIONS DEVELOPMENT AGENCY. What are the Sustainable Development Goals? *United Nations Development Agency* [online]. [cit. 2021-9-15]. Dostupné z: https://www.undp.org/sustainable-development-goals?utm_source=EN&utm_medium=GSR&utm_content=US_UNDP_PaidSearch_Brand_English&utm_campaign=CENTRAL&c_src=CENTRAL&c_src2=GSR&gclid=Cj0KCQjws4aKBhDPARIsAIWH0JU2XxNX5a8UseWsDxS7YmTKcl6wl6CZZ4KgSRmTW8rnON0UWtIul6AaAgp0EALw_wcB
72. United Nations World Commission on Environment and Development, Brundtland Commission, 1987. *Our Common Future*. Oxford: Oxford University Press. ISBN 9780192820808.
73. VÁŇA, Jaroslav: Anaerobní digesce komunálních bioodpadů. *Biom.cz* [online]. 2002-09-25 [cit. 2021-03-19]. Dostupné z: <https://biom.cz/cz/odborne-clanky/anaerobni-digesce-komunalnich-bioodpadu>. ISSN: 1801-2655.
74. VOSECKÝ, Vojtěch a Soňa JONÁŠOVÁ, 2018. Cirkulární města a obce. <https://hub.cirkularnicesko.cz/> [online]. Praha/Brno [cit. 2022-08-07]. Dostupné z: https://hub.cirkularnicesko.cz/wp-content/uploads/2018/12/01_Info_Cirkularni_mesta_a_obce.pdf
75. What is smart city?: Definition and examples. *TWI Global* [online]. [cit. 2021-9-15]. Dostupné z: <https://www.twi-global.com/technical-knowledge/faqs/what-is-a-smart-city#SmartCityDefinition>
76. WONG, A. C. W. a A. T. P. SO, 1997. Building automation in the 21st Century. APSCOM-97: International Conference on Advances in Power System Control, Operation and Management [online]. Hong Kong, 11-14 Nov. 1997, 819 – 824 [cit. 2021-9-15]. Dostupné z: doi:10.1049/cp:19971940
77. Základní pojmy, 2021. RPET InWaste [online]. [cit. 2021-9-16]. Dostupné z: <https://www.rpet-inwaste.com/zakladni-pojmy/>
78. ZERO WASTE EUROPE. About zero waste. Zero Waste Europe [online]. [cit. 2021-9-15]. Dostupné z: <https://zerowasteurope.eu/about/about-zero-waste/>

Seznam obrázků

Obrázek 1 Grafické srovnání lineární a cirkulární ekonomiky, Zdroj: INCIEN	8
Obrázek 2 Strategie cirkulární ekonomiky. Zdroj: MŽP, 2021	11
Obrázek 3 Pilíře udržitelného rozvoje. Zdroj: MŽP	17
Obrázek 4 Světová produkce odpadu, vlastní zpracování. Zdroj: World Counts, 2021. Dostupné z: https://ars.els-cdn.com/content/image/1-s2.0-S0921344921003542-gr2.jpg	20
Obrázek 5 Sekce podle NACE. Zdroj: NACE, 2022	22
Obrázek 6 Produkce komunálního odpadu. Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování	24
Obrázek 7 Složení směsného komunálního odpadu v ČR. Zdroj: Cirkulární Praha 2030, 2022	25
Obrázek 8 Míra recyklace z celkového komunálního odpadu v procentech ve vybraných zemích EU v roce 2019. Zdroj: Eurostat, 2021, vlastní zpracování	29
Obrázek 9 Nakládání s komunálním odpadem v ČR. Zdroj: ČSÚ, 2021, vlastní zpracování	30
Obrázek 10 „Systém EKO-KOM“. Zdroj: EKO-KOM, dostupné z: https://www.ekokom.cz/uploads/images/schemata/schema_CZ.jpg	31
Obrázek 11 Hierarchie nakládání s odpady. Zdroj: MŽP, Radovan Šejvl, dostupné z: https://biom.cz/upload/9dde8a86bc39c815ad93f4e52cbe3ebf/graf-2-sejvl.jpg	33
Obrázek 12 Perspektivistický inkrementalismus – model strategického plánování pro města a regiony. Zdroj: Ježek, 2015, s.21	43
Obrázek 13 Schéma provázanosti plánů. Zdroj: Šilhánková, 2015	44
Obrázek 14 Postup strategického plánování. Zdroj: Šilhánková, 2018.	45
Obrázek 15 Schéma nakládání s odpady v Táboře. Zpracoval ISES, s.r.o., 2016	51
Obrázek 16 Samolepka na biopopelnice. Zdroj: vlastní fotografie autorky, 2021	52
Obrázek 17 Biopopelnice. Zdroj: vlastní fotografie autorky, 2021	53
Obrázek 18 Obsah biopopelnic. Zdroj: vlastní fotografie autorky, 2021	54

Seznam tabulek

Tabulka 1 Skupiny katalogu odpadů. Zdroj: Katalog odpadů, 2022, vlastní zpracování	21
Tabulka 2 Porovnání produkce komunálního odpadu v ČR a EU v letech 2018 a 2019. Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování	24
Tabulka 3 Poměr zpracovaného odpadu a vyrobené energie v letech 2009 až 2018. Zdroj: MŽP. Dostupné z: https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/odpadove_obehove_hospodarstvi/\$FILE/OODP-4_Energeticke%20vyuziti%20odpadu-20200529.pdf	27
Tabulka 5 Povinné cíle EU v recyklaci komunálních odpadů. Zdroj: MŽP, 2021, vlastní zpracování	33
Tabulka 6 Povinné cíle EU v skládkování odpadů. Zdroj: MŽP, 2021, vlastní zpracování.....	33

Evidence výpůjček

Prohlášení:

Dávám svolení k půjčování této diplomové práce. Uživatel potvrzuje svým podpisem, že bude tuto práci řádně citovat v seznamu použité literatury.

Jméno a příjmení: Eva Uhrová

V Praze dne: 18. 08. 2022

Podpis:

Jméno	Oddělení/ Pracoviště	Datum	Podpis